

BELEEF DE WADDENDIJK

>WADDENDIJK NOORD NEDERLAND

INTERACTIEVE KAART

>COLOFON

MOOIWERK
MOOIWAD

PROGRAMMA **NAAR EEN**
RIJKE WADDENZEE

NOORD-HOLLAND

>WADDENDIJK NOORD NEDERLAND >NOORD-HOLLAND

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitkijkpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsroutenetwerk

DEN HELDER

DE OUDE- EN NIEUWE BALGZANDDIJK EN DE AMSTELMEERDIJK

WIERINGEN

De kop van Noord-Holland

Rond het jaar 1000 brak de zee op verschillende plaatsen door de duinenrij. Het is de tijd dat het Marsdiep ontstond en de eilanden Oge, Huisduinen, Texel en Eierland. Ook Wieringen werd een eiland doordat het veenpakket grotendeels werd weggeslagen en de Zuiderzee werd gevormd. Het water bedreigde het land voortdurend. Daarom werd de West-Friese Omringdijk aangelegd. Vanaf 1600 werd het Waddengebied beetje bij beetje ingepolderd. Dit begon met de Zijpe en de Wieringerwaard en eindigde met de drooglegging van de Wieringermeer in 1930. Wieringen was geen eiland meer. Talloze dijken herinneren nog aan de strijd tegen het water, ook al is het water nu ver weg.

DEN HELDER

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > NOORD-HOLLAND > DEN HELDER

VOORZIENINGEN

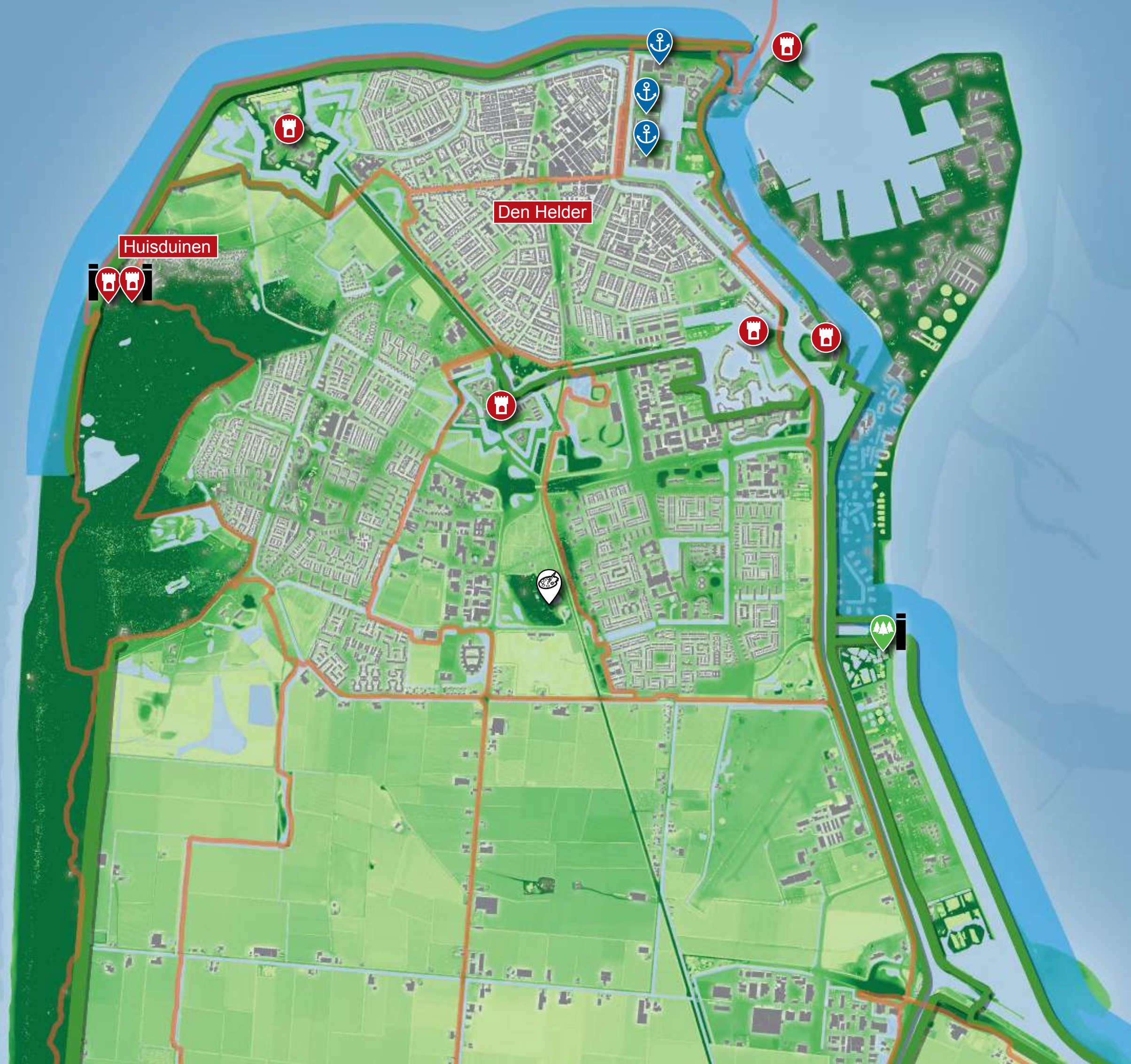
- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitzichtpunt
-

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

Huisduinen en Den Helder

Het eiland Huisduinen is in de loop van eeuwen verplaatst in oostelijke richting. De huidige zeedijk houdt de verplaatsing tegen. Maar hoe lang nog? In 1600 werd Huisduinen een Zanddijk verbonden met het eiland Oge: de Van Oldebarneveldtsdijk. Het dorp Huisduinen is hier de oudste nederzetting, maar het werd rond 1800 overvleugeld door Den Helder omdat zich langs het Nieuwe Diep in de Franse Tijd een Marinehaven ontwikkelde. Uiteindelijk werd Den Helder de belangrijkste Marinehaven van Nederland. Tijdens de Tweede Wereldoorlog is de stad zwaar gehavend door geallieerde bombardementen en werd een deel afgebroken om een schootsveld te creëren voor de Atlantikwall.

DEN HELDER

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > NOORD-HOLLAND > DEN HELDER

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitkijkpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

Het Nollenproject; kunstproject van Reindert Wepko (Ruud) van de Wint (1942-2006)

In de Nollen concentreerde Van de Wint zich op het maken van schilderijen, beelden en bouwsels in samenhang met het duinlandschap.

Vijfentwintig jaar lang heeft Van de Wint zich in De Nollen geconcentreerd op het creëren van de condities voor heel basale ervaringen van donker en licht, kleur, ruimte en maat, van verdieping en relativering.

Bezoekadres: Burgemeester Ritmeesterweg 10, Den Helder

www.projectdenollen.nl

DEN HELDER

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > NOORD-HOLLAND > DEN HELDER

VOORZIENINGEN

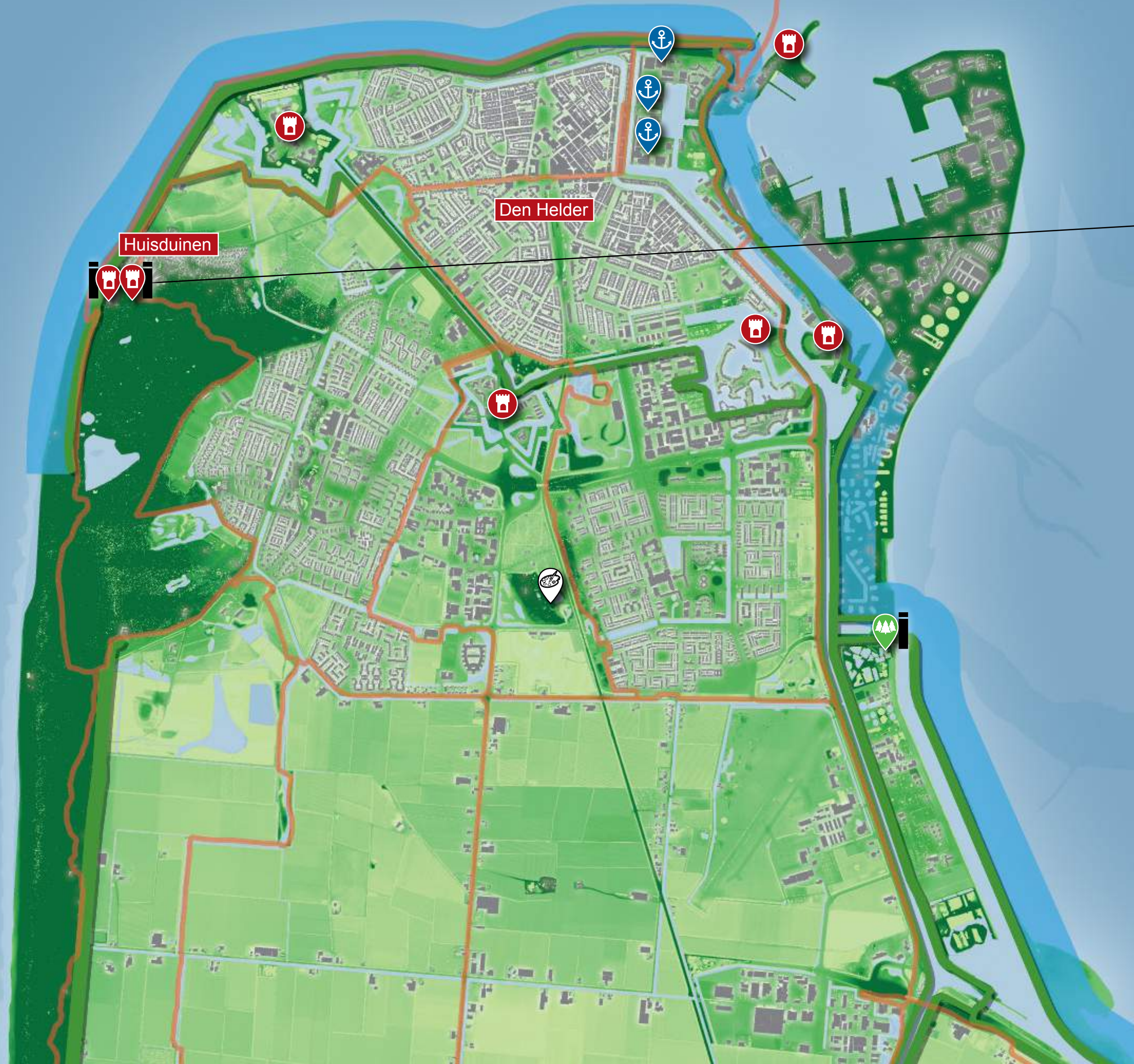
- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitzichtpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten

Atlantikwall in het Waddengebied: Den Helder

In het voormalige Administratiegebouw van de Duitse Kriegsmarine in Huisduinen wordt in 2018 het Expeditiecentrum voor de Atlantikwall ingericht. Bezoekers vinden hier informatie over de Atlantikwall, de Atlantikwall in het Waddengebied en in Den Helder.

www.atlantikwallplatform.eu/nl/

DEN HELDER

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > NOORD-HOLLAND > DEN HELDER

VOORZIENINGEN

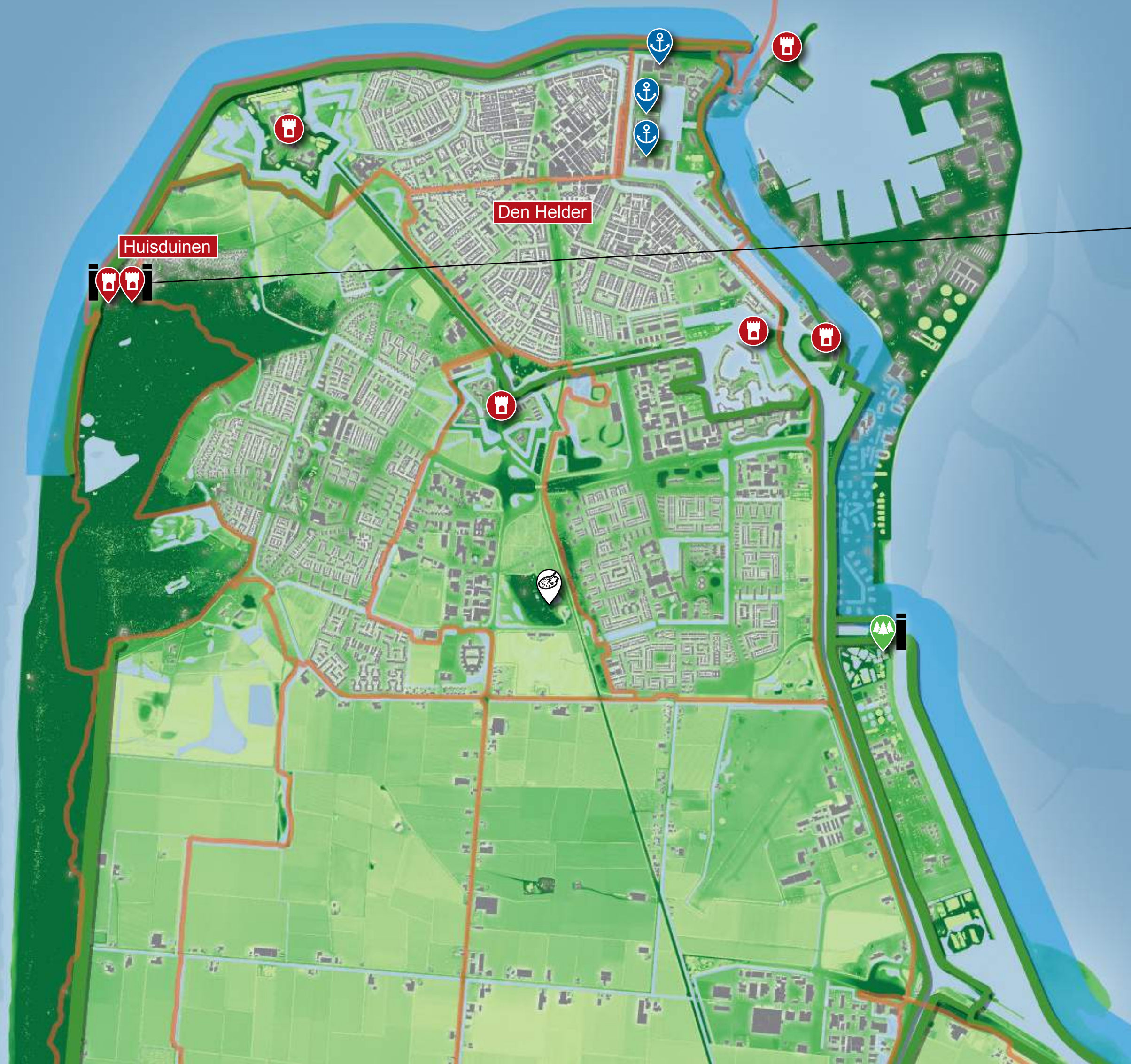
- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitzichtpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

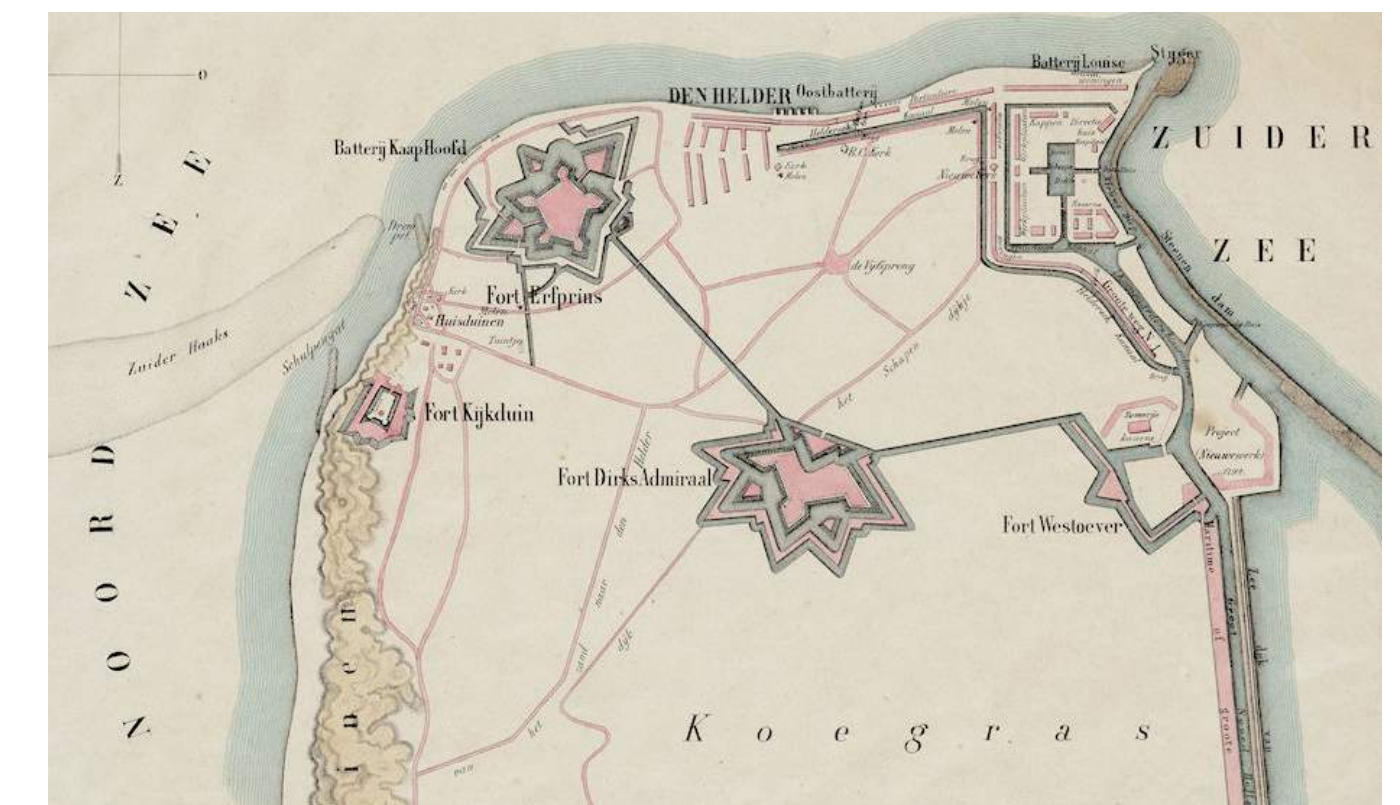
- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

Stelling Den Helder, poort naar de Wadden: Fort Kijkduin

In Fort Kijkduin wordt het verhaal van de Stelling van Den Helder verteld. Deze vindt zijn oorsprong in de Franse Tijd. Het verhaal loopt door tot aan de Tweede Wereldoorlog. Op dat moment bestrijkt de Stelling het hele westelijke Waddegebied.

www.stellingdenhelder.nl

OVERZICHT NOORD-HOLLAND

DEN HELDER

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > NOORD-HOLLAND > DEN HELDER

VOORZIENINGEN

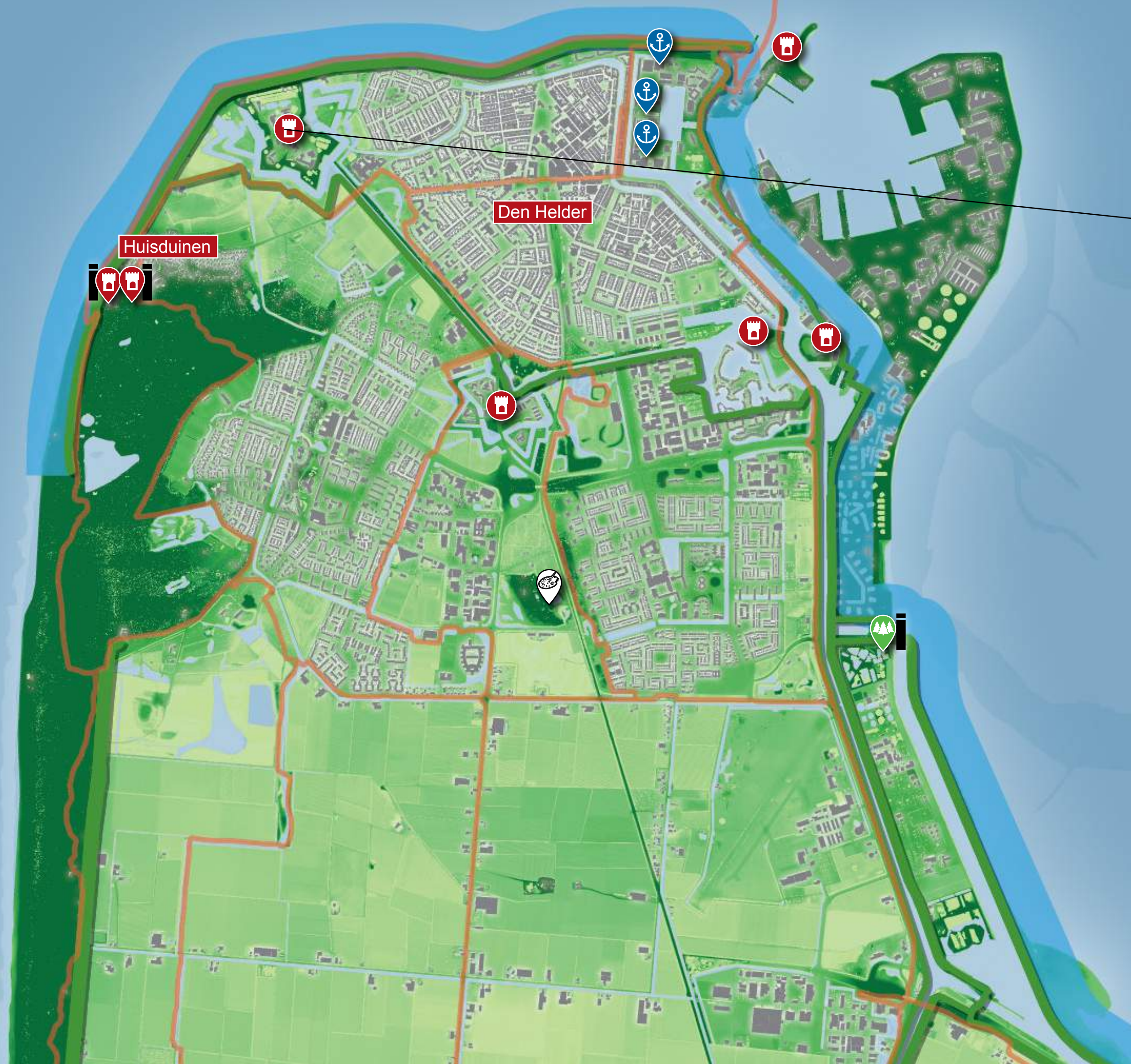
- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitzichtpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

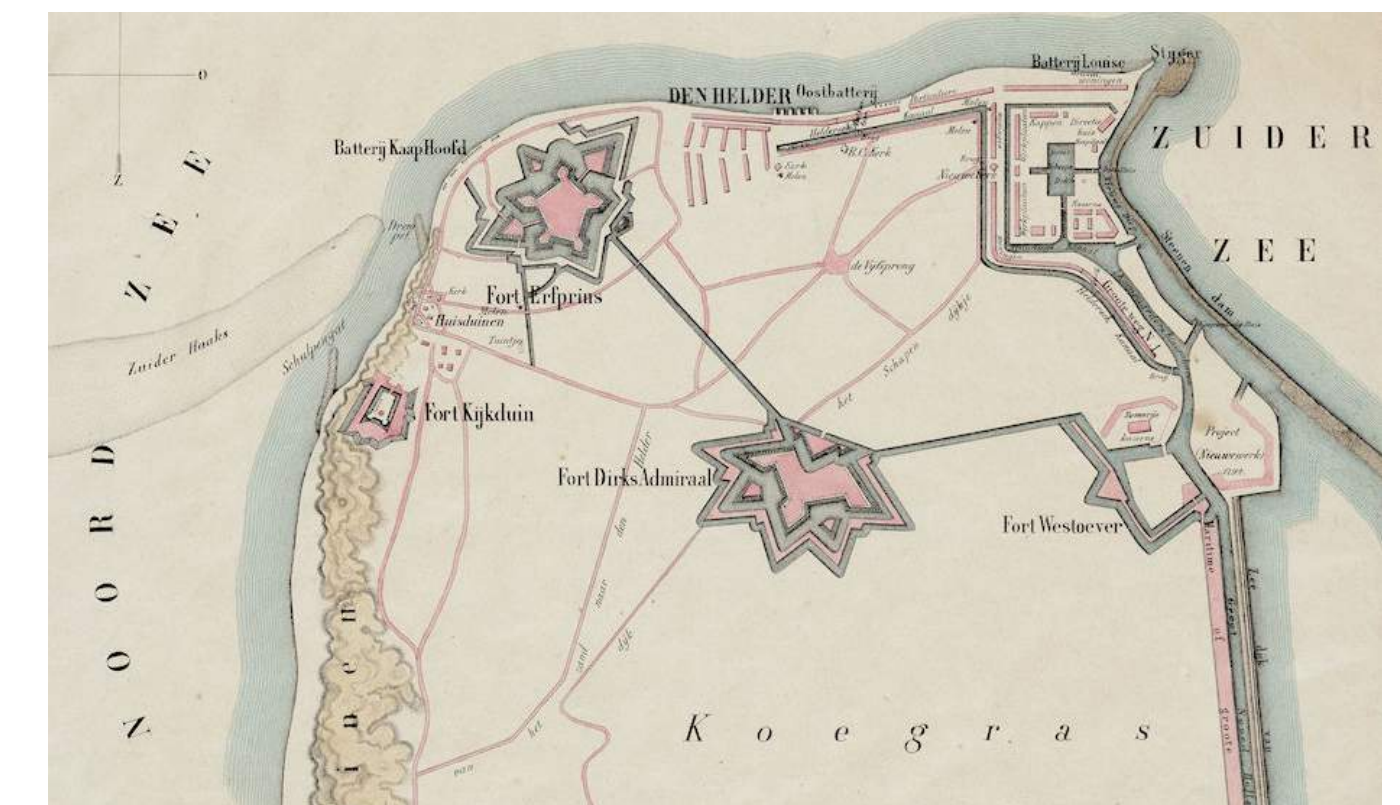
- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

Stelling Den Helder, poort naar de Wadden: Fort Erprins

Het verhaal van de Stelling van Den Helder vindt zijn oorsprong in de Franse Tijd. Het verhaal loopt door tot aan de Tweede Wereldoorlog. Op dat moment bestrijkt de Stelling het hele westelijke Waddengebied.

www.stellingdenhelder.nl

OVERZICHT NOORD-HOLLAND

DEN HELDER

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > NOORD-HOLLAND > DEN HELDER

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitzichtpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

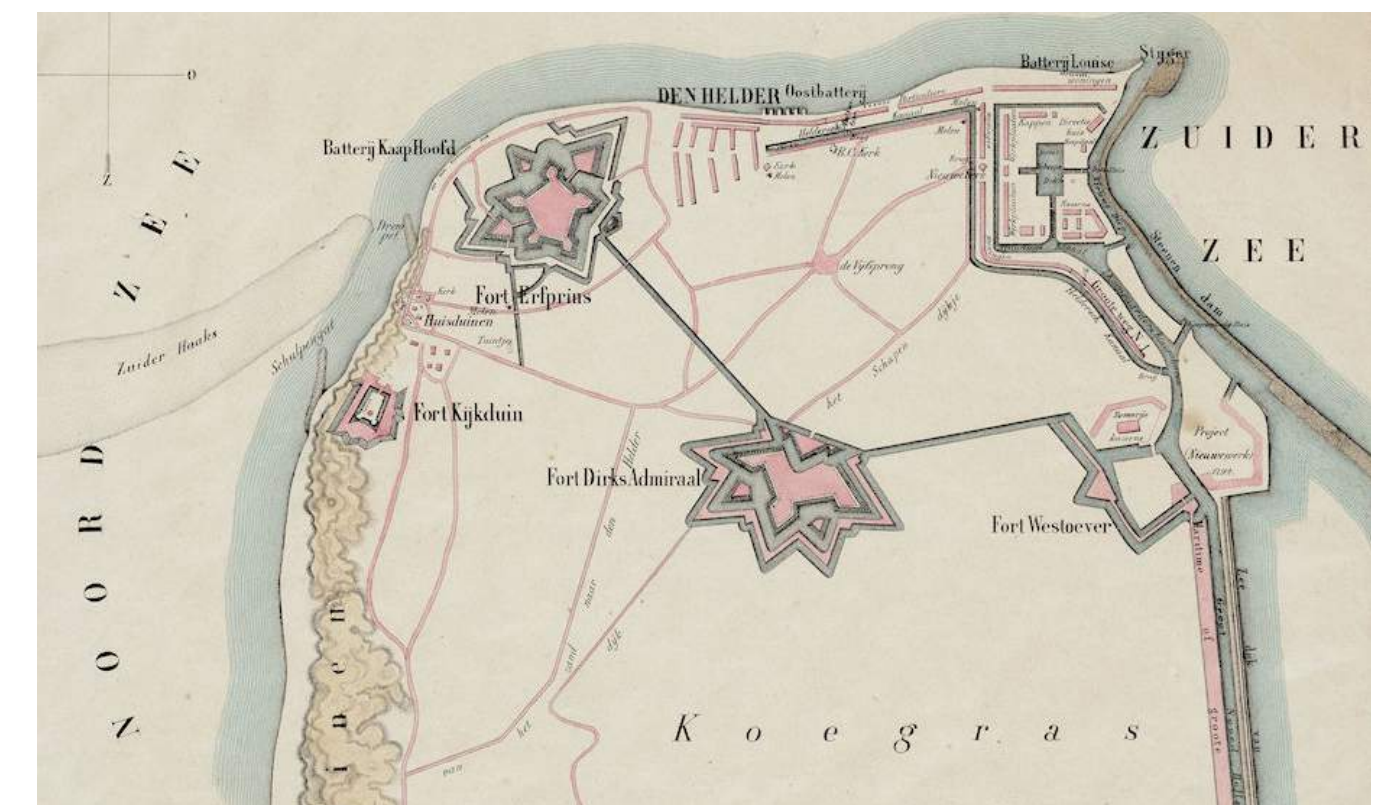
- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

Stelling Den Helder, poort naar de Wadden: Fort Dirksz Admiraal

Het verhaal van de Stelling van Den Helder vindt zijn oorsprong in de Franse Tijd. Het verhaal loopt door tot aan de Tweede Wereldoorlog. Op dat moment bestrijkt de Stelling het hele westelijke Waddengebied.

www.stellingdenhelder.nl

OVERZICHT NOORD-HOLLAND

DEN HELDER

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > NOORD-HOLLAND > DEN HELDER

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitkijkpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

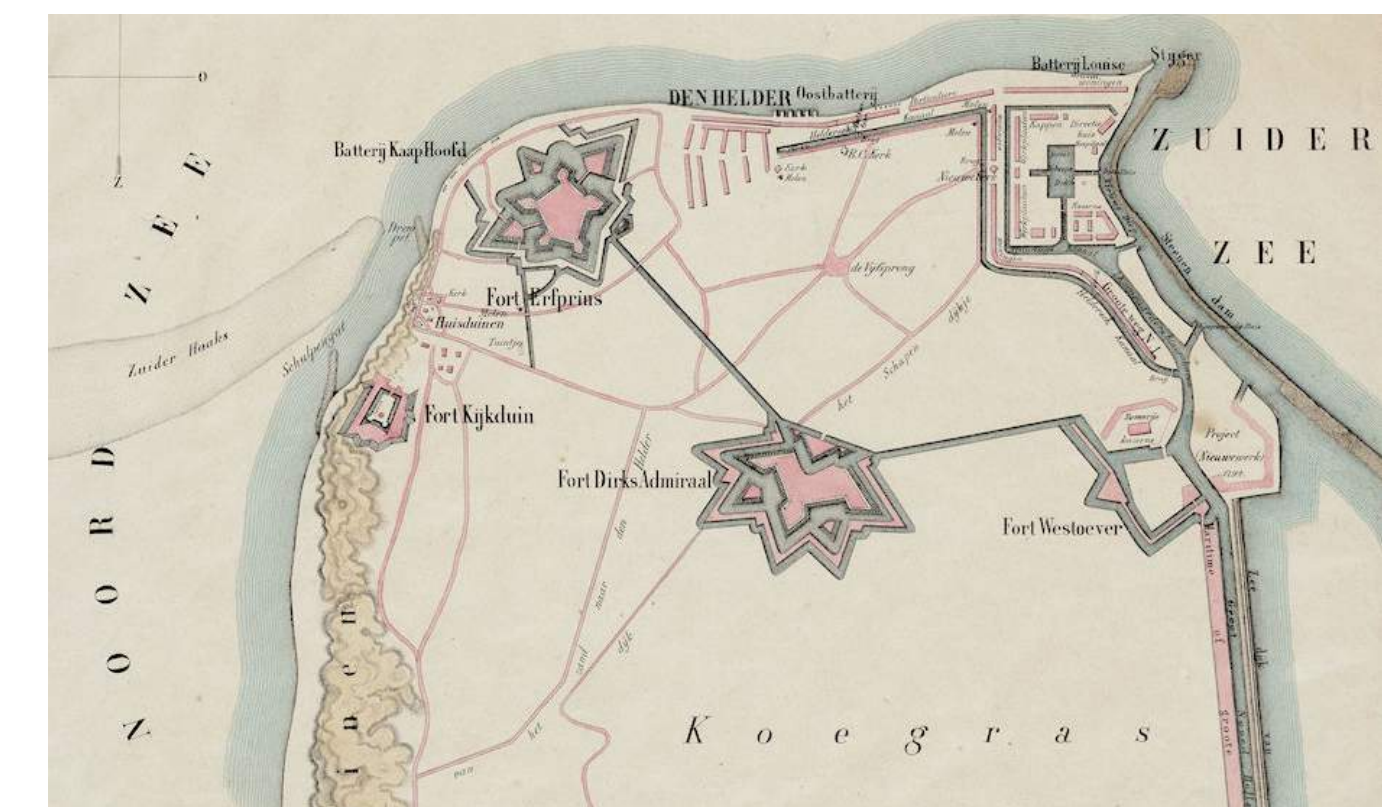
- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

Stelling Den Helder, poort naar de Wadden: Fort Westoever

Het verhaal van de Stelling van Den Helder vindt zijn oorsprong in de Franse Tijd. Het verhaal loopt door tot aan de Tweede Wereldoorlog. Op dat moment bestrijkt de Stelling het hele westelijke Waddengebied.

www.stellingdenhelder.nl

OVERZICHT NOORD-HOLLAND

DEN HELDER

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > NOORD-HOLLAND > DEN HELDER

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitkijkpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

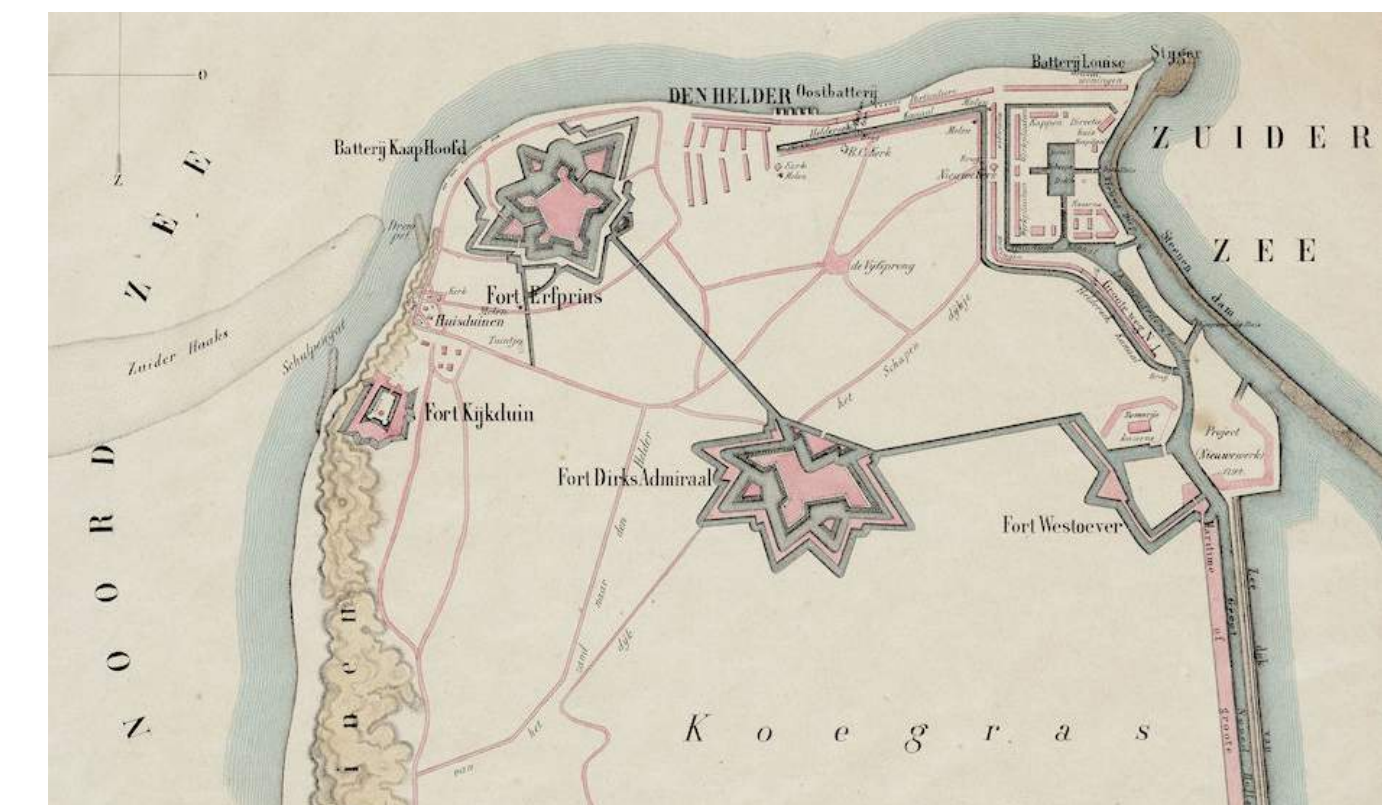
- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

Stelling Den Helder, poort naar de Wadden: Fort Oostoever

Het verhaal van de Stelling van Den Helder vindt zijn oorsprong in de Franse Tijd. Het verhaal loopt door tot aan de Tweede Wereldoorlog. Op dat moment bestrijkt de Stelling het hele westelijke Waddengebied.

www.stellingdenhelder.nl

OVERZICHT NOORD-HOLLAND

DEN HELDER

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > NOORD-HOLLAND > DEN HELDER

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitzichtpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

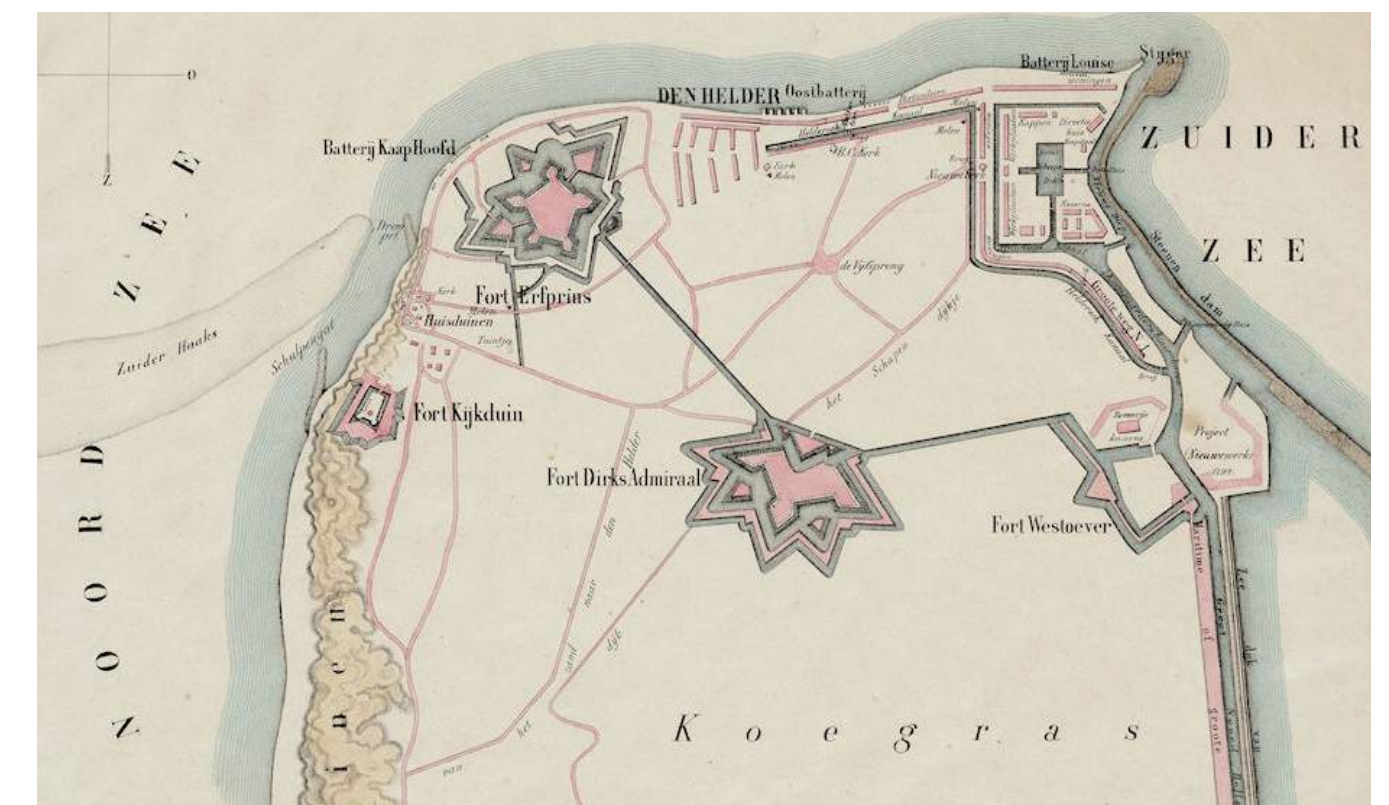
- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten

Stelling Den Helder, poort naar de Wadden: Fort Harssens

Het verhaal van de Stelling van Den Helder vindt zijn oorsprong in de Franse Tijd. Het verhaal loopt door tot aan de Tweede Wereldoorlog. Op dat moment bestrijkt de Stelling het hele westelijke Waddengebied.

www.stellingdenhelder.nl

OVERZICHT NOORD-HOLLAND

DEN HELDER

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > NOORD-HOLLAND > DEN HELDER

VOORZIENINGEN

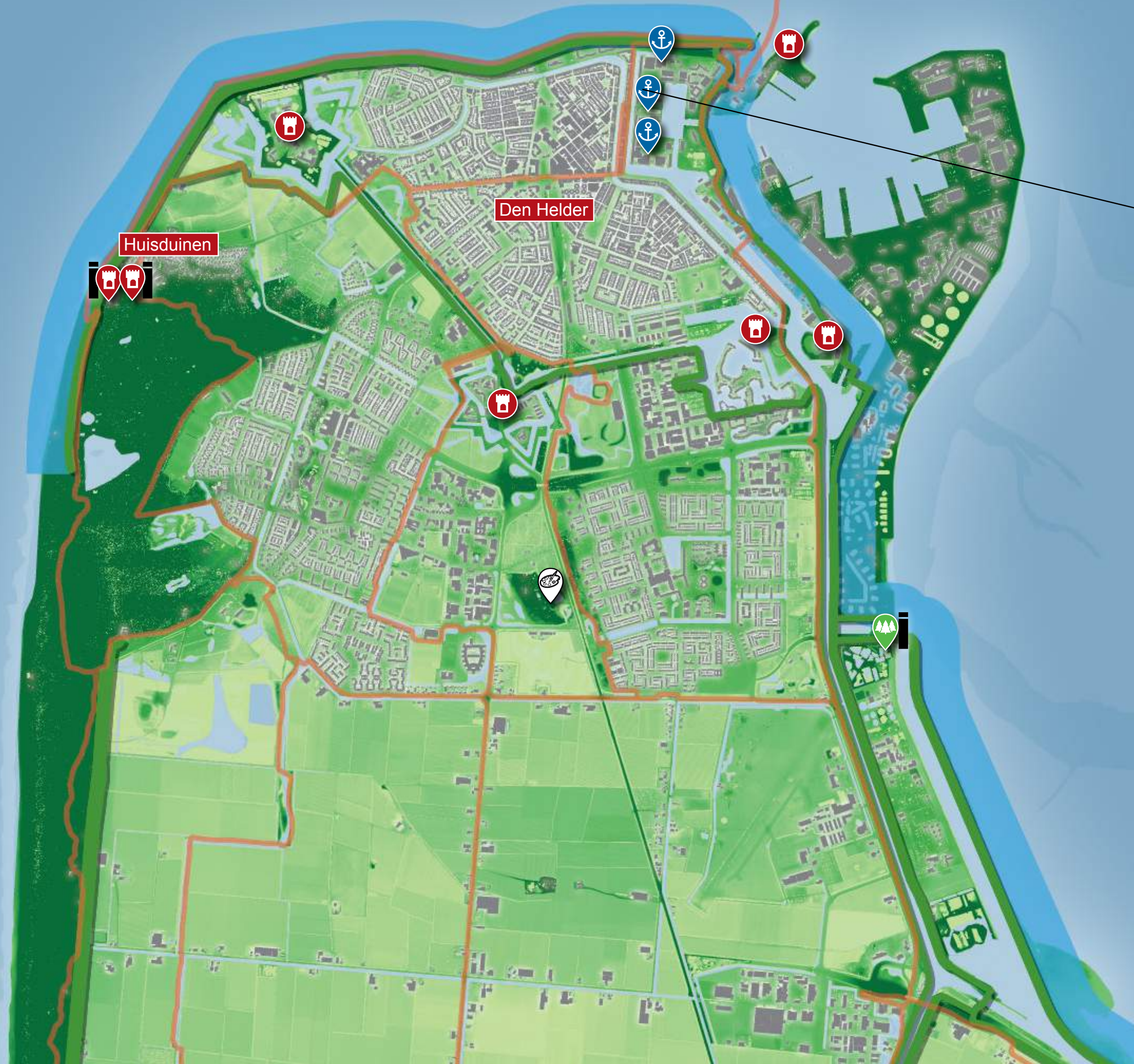
- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitkijkpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

Willemsoord, De poort naar de Wadden

Het unieke complex Willemsoord, wat vroeger de scheeps- en onderhoudswerf voor de Koninklijke Marine was, is nu een monumentaal deel van Den Helder dat zich gaandeweg verder ontwikkelt tot open stadsdeel. De restauratie van Willemsoord heeft een groot aantal jaren in beslag genomen met als resultaat een schitterend cultureel erfgoed. Willemsoord huisvest een diversiteit aan ondernemers en nautische en culturele instellingen.

www.willemsoordbv.nl

DEN HELDER

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > NOORD-HOLLAND > DEN HELDER

VOORZIENINGEN

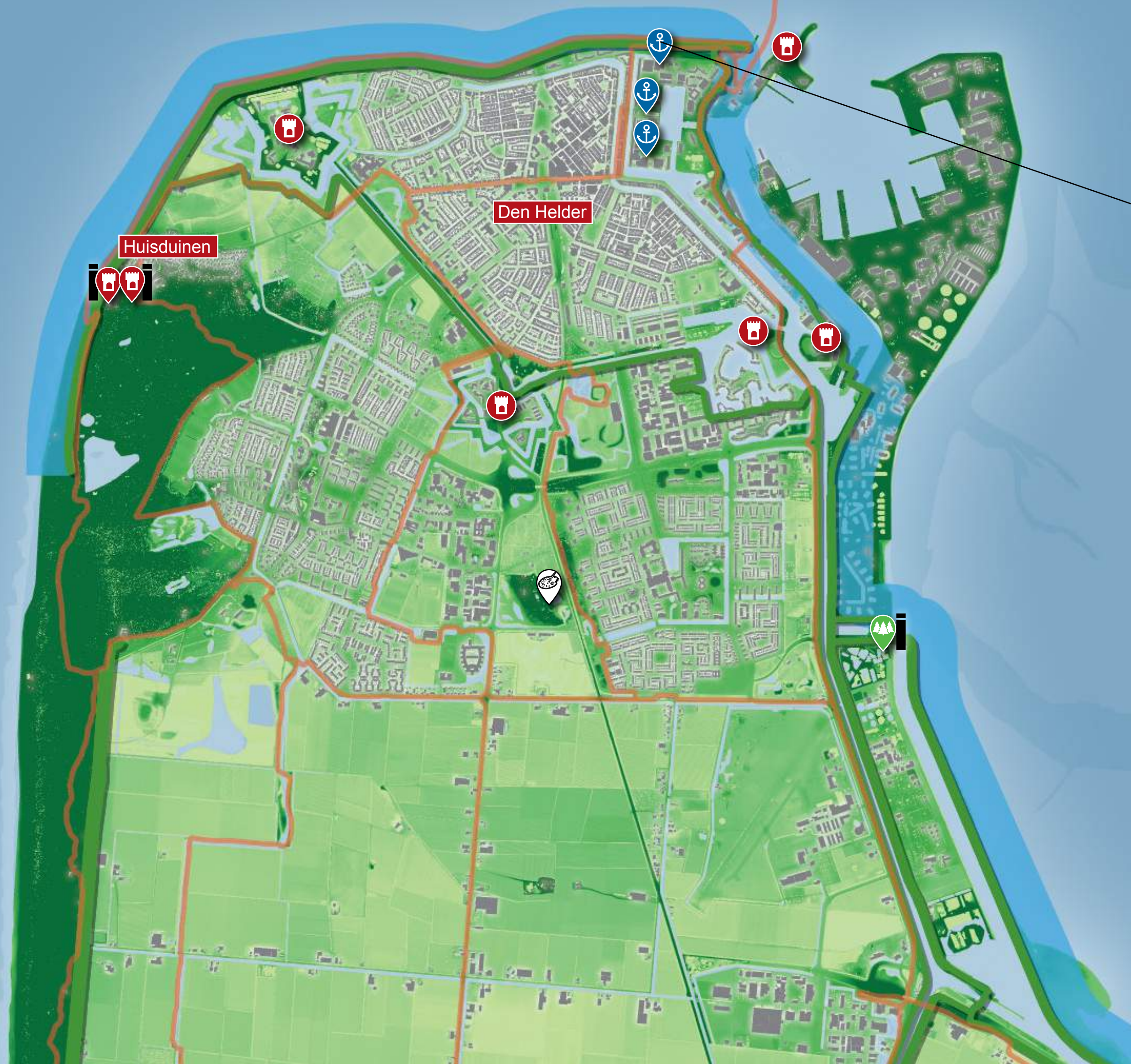
- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitkijkpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

Marine museum, Den Helder

Het Marinemuseum vertelt het verhaal van de Koninklijke Marine op het terrein van de voormalige Rijkswerf.

www.marinemuseum.nl

DEN HELDER

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > NOORD-HOLLAND > DEN HELDER

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitzichtpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

Nationaal Reddingmuseum Dorus Rijkers, Den Helder

Het Reddingmuseum vertelt het verhaal over de geschiedenis van het Nederlandse reddingwezen op zee.

Er is van alles te vinden wat met water en 'overleven' te maken heeft. In het museum staan o.a. de motorreddingboot Twenthe, motorstrandreddingboot Ubbo en roeireddingboot nr.15.

www.reddingmuseum.nl

DE OUDE- EN NIEUWE BALGZANDDIJK EN DE AMSTELMEERDIJK

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > NOORD-HOLLAND > DE OUDE- EN NIEUWE BALGZANDDIJK EN DE AMSTELMEERDIJK

Anna Paulowna

De Anna Paulownapolder is in 1846 drooggelegd. Het was de laatste polder in Nederland die met particulier kapitaal werd gefinancierd. In het hart van de polder ligt het Oude Veer, een oude getijdengeul. Ten oosten hiervan ligt de oostpolder, een vruchtbaar gebied met zeeklei, waar de rijke boeren van de Wieringerwaard grond bezaten. Ten westen van het Oude Veer lag de Westpolder met arme zandgrond dat werd ontgonnen door Zuid-Hollandse en Gelderse boeren die hier hun geluk beproefden. Dit deel is nu het meest welvarend vanwege de bloembollenteelt. De Anna Paulownapolder vormt het centrum van het grootste bloembollengebied van Europa.

DE OUDE- EN NIEUWE BALGZANDDIJK EN DE AMSTELMEERDIJK

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > NOORD-HOLLAND > DE OUDE- EN NIEUWE BALGZANDDIJK EN DE AMSTELMEERDIJK

Natuurinformatiecentrum Balgzand

Het Balgzand is een grote Nederlandse wadplaat en natuurgebied. Het gebied is niet vrij toegankelijk, maar wel onder begeleiding te bezoeken. Bij het Balgzand bevindt zich het Natuur Informatiecentrum Balgzand 't Kuitje. Vanuit 't Kuitje worden excursies gegeven aan belangstellenden.

www.kuitje-balgzand.nl

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitzichtpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed **Breezand**
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsroutenetwerk

WIERINGEN

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > NOORD-HOLLAND > WIERINGEN

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitkijkpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

Wieringen

De keileembulten van Texel en Wieringen zijn ontstaan in de voorlaatste ijstijd, toen het landijs grote delen van ons land bedekte. Terwijl de omgeving na afloop van de laatste ijstijd, zo'n tienduizend jaar geleden, aan grote veranderingen onderhevig is geweest, bleven de beide bulten standvastige elementen, die uiteindelijk de hele kustlijn van Noord-Nederland zouden bepalen. Als deze keileembulten er niet zouden zijn geweest, dan was de kustlijn een heel andere. Achter deze bulten ontstonden de huidige Waddeneilanden. Wieringen is in de Vroege Middeleeuwen al door de Vikingen bezocht. Hoofdmannen begroeven er schatten die pas in onze tijd werden teruggevonden. Het eiland en het Waddengebied ten noorden is door de provincie Noord-Holland als aardkundige monumenten aangemerkt.

WIERINGEN

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > NOORD-HOLLAND > WIERINGEN

Archeologische fietsroute door de Wieringermeer en over Wieringen

De fietsroute voert over de oude bodem van de jonge Wieringermeerpolder en over het oude, voormalige eiland Wieringen. Heel oud en heel jong gaan samen in de route die archeologielocaties uit de steentijd combineert met die uit de Tweede Wereldoorlog.

Wieringen is als stuwwal gevormd door de ijsmassa uit de voorlaatste ijstijd. Het ijs bereikte toen de kop van Noord-Holland, dat toen een heel andere vorm had. Keileembulten werden toen afgezet op Texel, Wieringen, in Gaasterland en op Urk. Wieringen kreeg zijn kenmerkende glooiende oppervlak. Het keileem bevatte grote hoeveelheden keien die uit Scandinavië afkomstig waren.

Na de ijstijd had het water in Noord-Holland vrij spel. Via een groot gat in de kustlijn ter hoogte van de huidige Hondsbossche Zeewering stroomde het water door geulen landinwaarts van west naar oost en vice versa. Het reikte tot de huidige IJsselmeerkustlijn. Wieringen werd door water omgeven.

Toen de Noordzeekustlijn gedeeltelijk werd gesloten door de vorming van een strandwal werd het zoute water erachter zoet. Er ontstond een metersdik veenpakket dat tot de twaalfde eeuw stand hield. Door ontginning en afwatering klonk het veen in en oxideerde het. Het werd kwetsbaar en verdween door stormvloeden. Wieringen werd weer een eiland.

In de eeuwen die eraan voorafgingen werd Wieringen bezocht door Friezen en Vikingen. Archeologische vondsten getuigen daarvan. Stroe is één van de oudste dorpen op het eiland. In de tiende eeuw was het zelfs een aanzienlijk dorp met 72 boerderijen en een eigen kerk. Tegenwoordig is het als buurtschap onderdeel van Hippolytushoef, het hoofddorp.

[meer info](#)

WIERINGEN

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > NOORD-HOLLAND > WIERINGEN

Informatiecentrum Vikingen op Wieringen

Sinds 1996 zijn er op Wieringen drie opzienbarende zilverschatten gevonden die aan Vikingen worden toegeschreven. Dit vormde de aanleiding om een bezoekerscentrum op te richten met informatie over de aanwezigheid van de Vikingen in het verleden. Het centrum bestaat sinds 2004 en is geopend op woensdag, zaterdag en zondag. Hier is een replica te bewonderen van de eerste vondst, die bestond uit zilveren sieraden. Daarnaast liggen de tweede en de derde vondst die wel op Wieringen zijn gebeven met veel zilveren munten. Bij Westerklijf is aan de westzijde van de weg het weiland waar vanaf 1996 de drie Vikingschatten zijn gevonden. In de grond bevond zich een zilverschat die in een aardenwerk pot was opgeborgen. De schat was beslist niet gering. Zij bevatte 1700 gram zilver. De datering van de schat is rond 850. Nadien zijn nog twee muntschatten gevonden. Het is niet vreemd dat juist op Wieringen een Vikingschat wordt gevonden. De Vlie die langs Wieringen loopt geeft toegang tot de Noordzee en tot het Almere en de Vecht. Daardoor zijn de vroeg- middeleeuwse handelsplaatsen Medemblik en Dorestad vanuit Wieringen goed bereikbaar. Het is niet zeker of Vikingen zich langdurig op Wieringen hebben gevestigd, maar het begraven van een aanzienlijke schat duidt er op dat Wieringen een uitvalsbasis vormde.

www.vikingen.nl

WIERINGEN

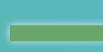
> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > NOORD-HOLLAND > WIERINGEN

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitkijkpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

De Steentijdkano bij het Robbenoordbos

Dat de Wieringermeer, het jonge cultuurgebied, een heel oude voorgeschiedenis had is bevestigd door verschillende vondsten uit de Nieuwe Steentijd (Neolithicum 5000-2000 voor Chr.). Bij Slootdorp zijn nederzettingenresten (3100 voor Chr.) gevonden en hier tussen het Robbenoordbos en het Dijkgatbos werd een boomstamkano uit het midden van het Neolithicum gevonden tijdens de werkzaamheden voor een nieuw natuurgebied. In de tijd dat de bewoners van het gebied de kano gebruikten (rond 3000 voor Chr.) werd het landschap doorsneden met kreken en waterlopen. Waarschijnlijk werd er met de kano gevestigd. Rond 2200 voor Chr. steeg de zeespiegel en werd de kop van Noord-Holland buiten de verhoogde stuwwallen van Wieringen en Texel onbewoonbaar.

De kano is te zien in Huis van Hilde, Archeologiecentrum van de provincie Noord-Holland.

[meer info](#)

WIERINGEN

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > NOORD-HOLLAND > WIERINGEN

Dijkgat 17 april 1945

Op 17 april 1945, 18 dagen voor het einde van de Tweede Wereldoorlog in Nederland, blies de Duitse bezetter de IJsselmeerdijk van de Wieringermeer op met explosieven. Er ontstonden twee gaten waar het water doorheen kolkte. Behalve water kwam er ook één miljoen kubieke meter zand mee. Het meeste daarvan werd achter het Dijkgat afgezet. Na het weer droogleggen van de polder werd besloten dit zand niet te verwijderen, maar op deze plek een bos aan te leggen, het Dijkgatbos.

[meer info](#)

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitkijkpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

WIERINGEN

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > NOORD-HOLLAND > WIERINGEN

Polder Waard Nieuwland

De inpoldering van de waarden aan de zuidkant van Wieringen kent een lange voorgeschiedenis. Rond 1400 werd dit buitendijks land voor het eerst bedijkt. In 1502 liep het gewonnen land weer onder. Er werden nog enkele pogingen ondernomen, maar in 1683 gaf men het op. In 1845 was er een nieuw bedijkingsinitiatief. In 1848 was het eerste deel al bedijkt en drooggevallen. Maar de ontwatering van de polder was onvoldoende waardoor de grond te slap en nat bleef. Na het graven van betere sloten en de komst van een tweede poldermolen verbeterde de conditie van de bodem.

De polder maakt nu een wat verlaten indruk. Ter voorbereiding van het geplande Wieringerrandmeer is de provincie Noord-Holland enige jaren geleden begonnen met het uitkopen van boerderijen en landbouwgrond. De polder zou weer onder water worden gezet als deel van het Randmeer dat van Wieringen weer een eiland zou maken. Door problemen met de financiering werd het Randmeer in de voorbereidingsfase al afgeblazen. Sindsdien wordt er weer geboerd in de polder.

[meer info](#)

WIERINGEN

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > NOORD-HOLLAND > WIERINGEN

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitkijkpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

De Wierdijk

Rond de elfde eeuw was het veen rond Wieringen en Texel zo sterk geërodeerd en door stormvloeden weggeslagen dat de beide eilanden ontstonden. Vanaf dat moment werden de lagere kuststroken bedreigd door het water. In deze tijd werden dijken aangelegd ter bescherming van het land: de wierdijken. Deze dijken hadden een front van gedroogd en samengeperst wier (eigenlijk zeegras). Erachter werd het wier verstevigd met een aarden wal. Het wier werd op zijn plaats gehouden door houten palen die in de grond werden gestoken. Het zwakke punt van deze dijken was het steile front. Wanneer buitendijks land ontbrak dan beukten de golven direct op de dijk die meer de vorm van een muur had. Door de golfslag werden de dijken ondergraven. Ook moest het wier door inklinken steeds worden aangevuld. Na de Allerheiligenvloed van 1 november 1170 stonden grote delen van Holland onder water. Mede door de paalworm, die de houtenpalen aantastte, ging men over tot een ander vorm van dijk aanleg. De nieuwe dijken hadden een flauwer talud dat aan de voet was versterkt door keien. Door de geïsoleerde ligging kreeg Wieringen pas laat met de paalworm te maken, maar aan het eind van de achttiende eeuw werden ook hier de oude dijken vervangen door nieuwe. Door het buitendijkse land van de Waard Nieuwland en de bedijking hiervan in de 1848 is de Wierdijk aan de zuidkant van het eiland blijven bestaan. De Wierdijk is sinds 1986 een provinciaal monument. Enige jaren geleden zijn de verschillende ontwikkelingsfasen van de Wierdijk ter hoogte van de Burgerweg gereconstrueerd waardoor men zich een beeld kan vormen hoe deze er vroeger heeft uitgezien. Niet ver van deze plek staat de laatste Wierschuur van Wieringen. Daar is tegenwoordig een luxe groepsaccommodatie gevestigd: Wierschuur Nieuwland.

[meer info](#)

WIERINGEN

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > NOORD-HOLLAND > WIERINGEN

Aardkundig monument Wieringen

In 2004 plaatste de provincie Noord-Holland een informatiepaneel over het aardkundig monument Wieringen op de hoogste plek van het voormalige eiland bij Westerland. Van hieruit zie je bij helder weer in de verte Den Helder en Texel liggen. Uit het geologische profiel dat op het uitzichtpunt door de provincie Noord Holland is geplaatst zie je dat na de landijsbedekking, in de hierna volgende tussenijstijd (het Eemien), de Noordzee tot aan de zuidzijde van Wieringen is opgerukt. Maar Wieringen bleef onderdeel van het vasteland. In het Holoceen (de laatste 11.000 jaar) werd Wieringen aanvankelijk onderdeel van het grote Hollandse veengebied. Het stak als een keileembult boven het veen uit. Pas rond het 800-1000 na Christus was het veengebied zo sterk geërodeerd dat er getijdegeulen tot vlak bij het eiland kwamen en Wieringen een eiland werd. Het is dan ook, geologisch gezien, niet zo vreemd dat Noormannen hier, op weg naar het zuiden, geweest zijn en een grote zilverschat hebben achtergelaten. In de meer dan 150.000 jaar lange geschiedenis van Wieringen als keileemheuvel, is het maar 1000 jaar een eiland geweest.

[meer info](#)

WIERINGEN

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > NOORD-HOLLAND > WIERINGEN

Aardkundig monument de Breehorn

Samen met de zandplaten Balgzand en de Noorderhaaks vormt de Breehorn een buitendijks aardkundig monument van de provincie Noord-Holland. Het informatiepaneel op de dijk verwijst hiernaar. Tegen het eiland Wieringen ligt een kilometer brede buitendijkse zandplaat die de Breehorn wordt genoemd. Kliffen aan de noordzijde van het eiland duiden op een turbulent verleden van de Waddenzee waarin door golfslag de kust werd afgekalfd waarvan deze kliffen de overblijfselen zijn. Dit soort kliffen is ook langs het IJsselmeer nog op verschillende plekken te herkennen als overblijfselen uit de tijd van de heftige stormen op de Zuiderzee.

Na het ontstaan van het Marsdiep ontstonden verschillende buitendijkse zandplaten zoals het Balgzand. Ook de Breehorn is rond deze tijd ontstaan als zandplaat, maar het herbergt ook een andere geschiedenis. Onder de dunne laag waddenzand ligt namelijk een dikke laag keileem. Dit geeft aan dat de Breehorn onderdeel is geweest van een stuwwal tijdens de ijstijd. De kern van het eiland Wieringen maakt nog steeds deel uit van een stuwwal. Het is zeer waarschijnlijk dat de verdwenen stuwwal van Breehorn een deel was van de wal van Wieringen, die dus een stuk groter is geweest. We kijken vanaf hier niet alleen uit over een provinciaal geologisch monument maar ook over één van de tien door de provincie Noord-Holland aangewezen belangrijke archeologische regio's: de westelijke Waddenzee. In dit gebied liggen talloze scheepswrakken die gedurende de laatste tien eeuwen op de bodem van de Waddenzee zijn achtergebleven. Met de aanwijzing als archeologische regio vraagt de provincie om aandacht voor de kwetsbaarheid van de scheepswrakken op de Waddenzeebodem die permanent aan verandering onderhevig is.

[meer info](#)

OVERZICHT NOORD-HOLLAND

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitkijkpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

WIERINGEN

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > NOORD-HOLLAND > WIERINGEN

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitkijkpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsroutenetwerk

Eilandmuseum Jan Lont

Jan Lont (1908-1978), zoon van Elbert en Antje Lont, heeft samen met zijn broer Jaap (overleden 1978) geleefd en gewerkt op deze ouderlijke boerderij. Voor Wieringen een doorsnee boerderij; er was onderdak voor 6 koeien, een paard en enige schapen. Na zijn 65e stopte Jan met boeren. De koeien verdwenen en de traditionele zomerstal bleef ook in de winter intact. Inmiddels had Jan een behoorlijke verzameling oude gereedschappen op allerlei gebied. Rond Jan Lont had zich een vriendenkring verzameld, die zich beijverde om de cultuurhistorische verzameling te behouden wanneer hij er niet meer zou zijn. Jan heeft in zijn testament de boerderij vermaakt aan de "Vereniging Wieringer Museum Jan Lont", onder de voorwaarde dat hij er zelf tot zijn dood mocht blijven wonen. Jan Lont is vanuit zijn eigen boerderij begraven op de begraafplaats van Stroe, vlakbij de boerderij. Volgens oude gewoonte droegen de burens Jan via de speciale rouw- en trouwdeur naar zijn laatste rustplaats. Op het graf van Jan staat een steen waarop de boerderij is afgebeeld, met open rouwdeur, uitgebeiteld door de landelijk bekende Wieringer beeldhouwer Theo Mulder. De boerderij is na een ingrijpende restauratie veranderd in een museum, waarin alle facetten van het leven en werken van de vroegere eilandbewoners een plaats hebben gekregen.

www.museumjanlont.nl

WIERINGEN

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > NOORD-HOLLAND > WIERINGEN

De Michaelskerk in Oosterland

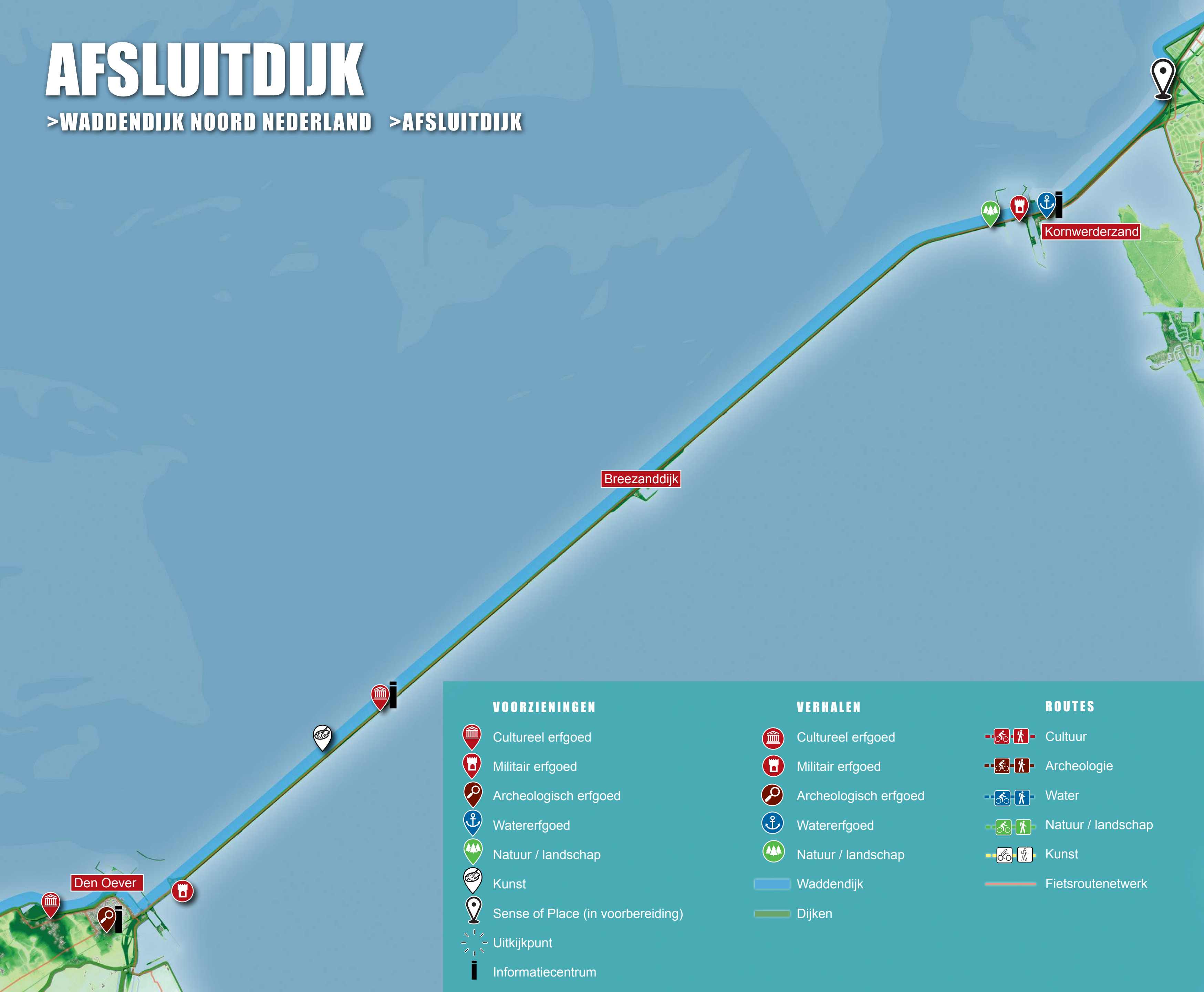
De Michaelskerk is het oudste gebouw op Wieringen. Het schip is volledig opgetrokken uit tufsteen, een natuursteensoort. Dit duidt er op dat de kerk rond 1100 gebouwd moet zijn. Vanaf de veertiende eeuw ging men in baksteen bouwen. De toren is jonger en dateert uit de 13e eeuw. De bakstenen spits is er weer later opgezet, vermoedelijk in de 17e eeuw.

Tijdens opgravingen ten behoeve van de reconstructie van het koor werden de resten gevonden van een houten kerkje, mogelijk uit de 9e eeuw. In 1828 is het koor afgebroken. Bij een restauratie onder leiding van Cuypers werd een groot deel van het tufsteen vervangen. Dit tufsteen werd bij een volgende restauratie in de jaren negentig van de vorige eeuw weer vervangen door een soort die beter bij het origineel aansloot. De tufstenen die door Cuypers waren aangebracht werden gebruikt voor de reconstructie van het verdwenen koor. Hiervoor werd de crypte uitgegraven en ontdekte men de resten van een oudere kerk.

[meer info](#)

AFSLUITDIJK

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > AFSLUITDIJK

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitkijkpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsroutenetwerk

De Afsluitdijk

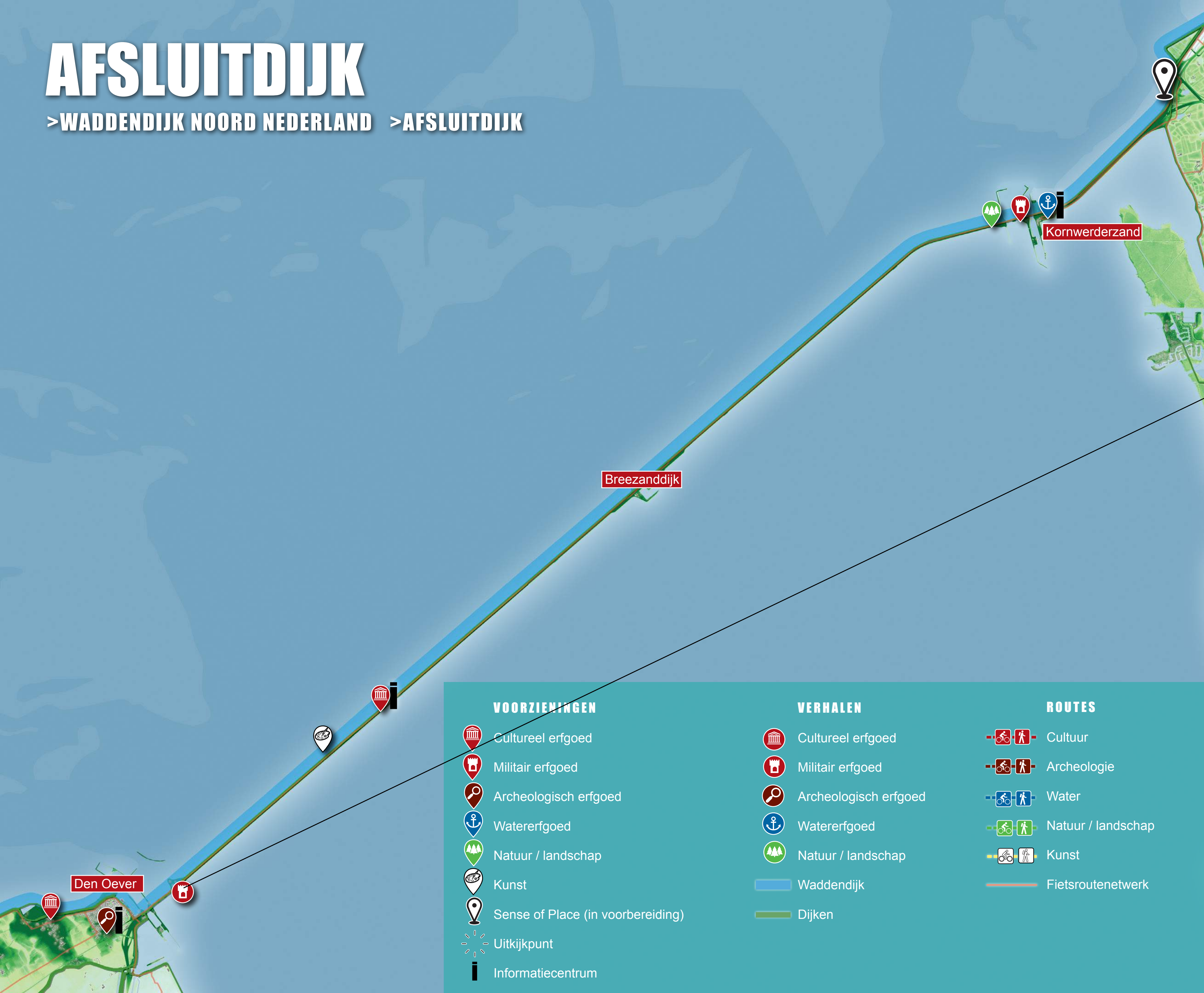
De eenvormige, consequent toegepaste vormgeving, het continue profiel en de eenheid in materiaalgebruik zijn karakteristiek. Kenmerkend is ook het nagenoeg ontbreken van beplanting op de dijk, waardoor de strakke belijning en de functionele inrichting ervan worden benadrukt. De Afsluitdijk wordt gekenmerkt door een asymmetrisch profiel, waarbij de zichtrelatie met het IJsselmeer bepalend is ten opzichte van de relatie met de Waddenzee. De dijk is aangelegd in ruimtelijke samenhang met de verdedigingslijnes aan weerszijden. Daarnaast is de dijk onderdeel van een internationale kustlijn, die wat betreft ontstaan en verschijningsvorm divers van samenstelling is. De Afsluitdijk omvat de langste rechte lijn van Nederland. (Bron: RACM, cultuurhistorie)

[meer info](#)

OVERZICHT AFSLUITDIJK

AFSLUITDIJK

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > AFSLUITDIJK

Atlantikwall in het Waddengebied: De Stelling van Den Oever

De Stelling van Den Oever is eind jaren dertig rond het sluiscomplex in de Afsluitdijk gebouwd. Tijdens de Tweede Wereldoorlog heeft de Duitse bezetter het complex gebruikt om de toegang tot de dijk te verdedigen. Vanaf 2018 slingert het nieuwe fietspad over de dijk door dit kazemattencomplex en is er op diverse plaatsen informatie over de stelling voorhanden.

www.atlantikwallplatform.eu/nl/

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitkijkpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

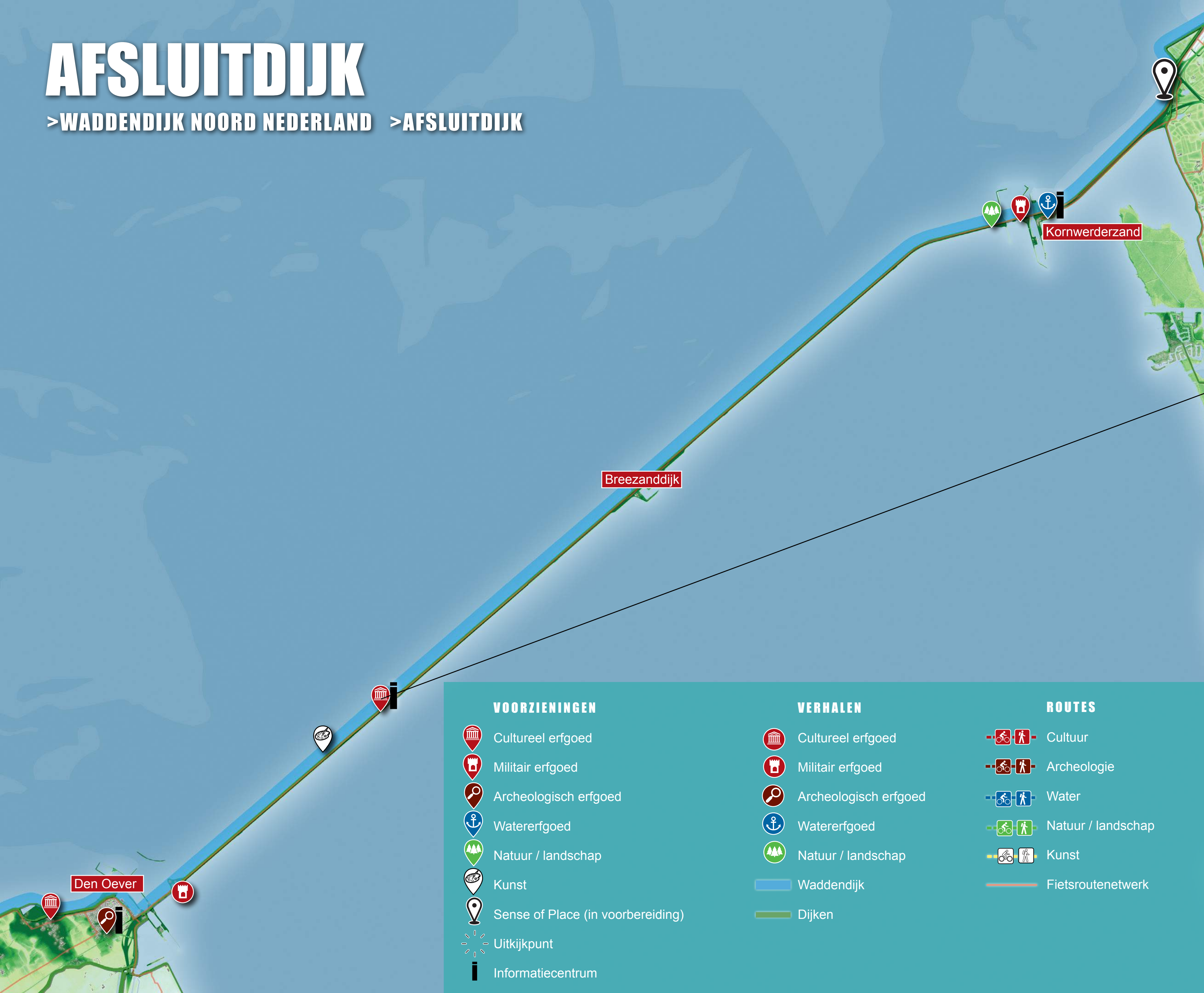
ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

OVERZICHT AFSLUITDIJK

AFSLUITDIJK

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > AFSLUITDIJK

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitkijkpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsroutenetwerk

Het Monument

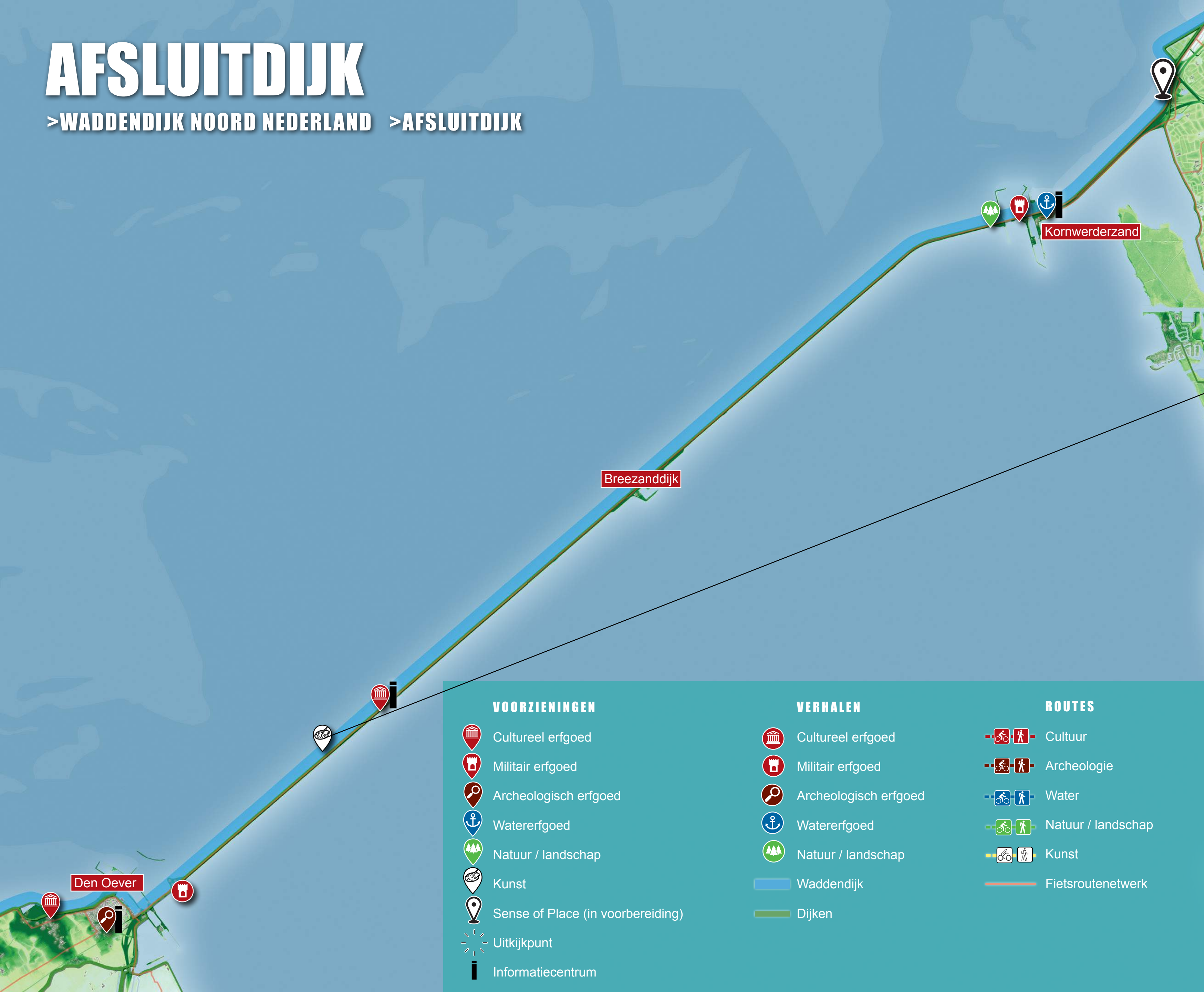
Dit is de plek waar jaarlijks tienduizenden hun reis even onderbreken om de grootsheid van de Afsluitdijk te ervaren. Dit gebeurt op de plek waar de dijk in 1932 werd gesloten. Hier staat het bouwwerk naar ontwerp van architect Dudok het stoere standbeeld van Ir. Cornelis Lely, de bedwinger van de Zuiderzee, door Mari Andriessen. In 1982 werd aan deze plek ook het beeld van de steenzetter, van de hand van Ineke van Dijk aan toegevoegd.

[meer info](#)

OVERZICHT AFSLUITDIJK

AFSLUITDIJK

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > AFSLUITDIJK

Icoon Afsluitdijk

Icoon Afsluitdijk is een design-innovatieproject met tijdelijke en permanente werken van Daan Roosegaarde en zijn team van ontwerpers, technici en ontwikkelaars. De werken versterken de status van de Afsluitdijk als icoon van de Nederlandse waterbouw, architectuur, design en innovatie. Door een subtiele laag van licht en interactie toe te voegen, maakt Roosegaarde nieuwe koppelingen tussen mens en landschap, verleden en toekomst, duister en licht, poëzie en functionaliteit.

[meer info](#)

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitkijkpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

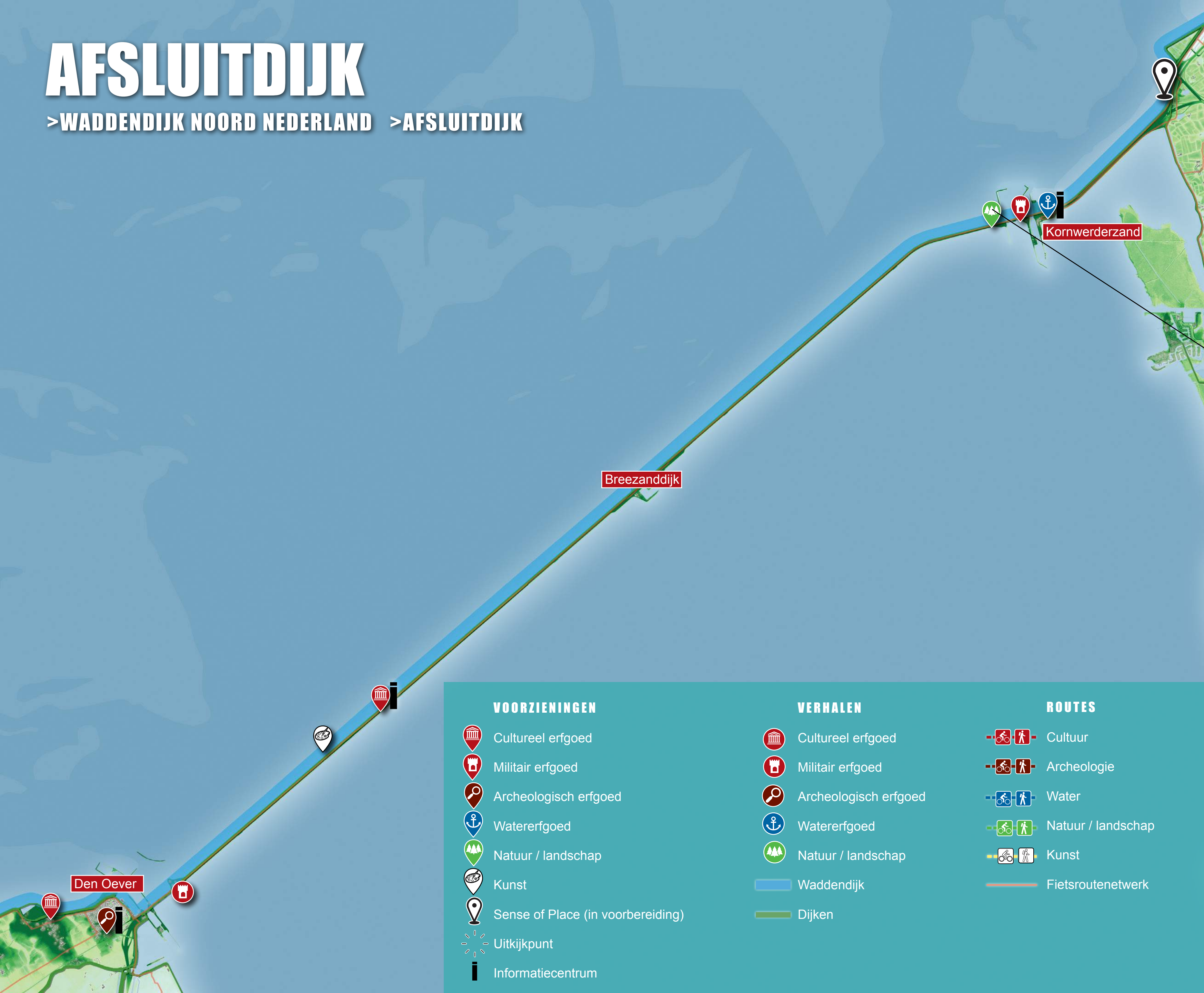
- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

AFSLUITDIJK

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > AFSLUITDIJK

Vismigratie Afsluitdijk

De Vismigratierivier is een opening in de Afsluitdijk waar trekvissen door heen kunnen zwemmen om vanuit de Waddenzee het IJsselmeer te bereiken en andersom. Trekvissen hebben namelijk zoet- én zoutwater nodig voor hun levenscyclus. Door dijken en dammen zoals de Afsluitdijk is dat niet of nauwelijks meer mogelijk. Het is een belangrijke reden waarom het zo slecht gaat met trekvissen.

[meer info](#)

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitzichtpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

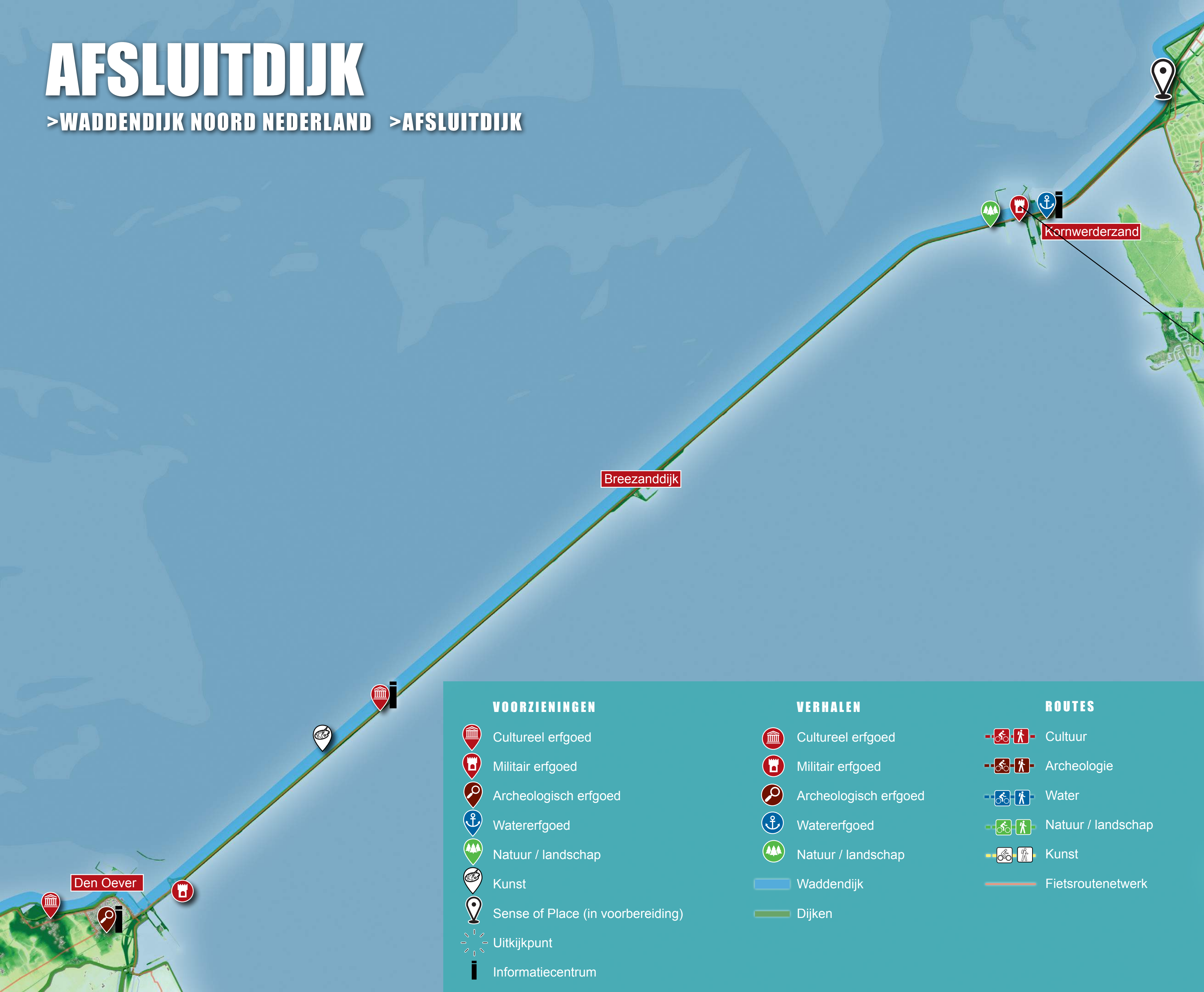
ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsroutenetwerk

OVERZICHT AFSLUITDIJK

AFSLUITDIJK

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > AFSLUITDIJK

Kazemattenmuseum Kornwerderzand Atlantikwall in het Waddengebied

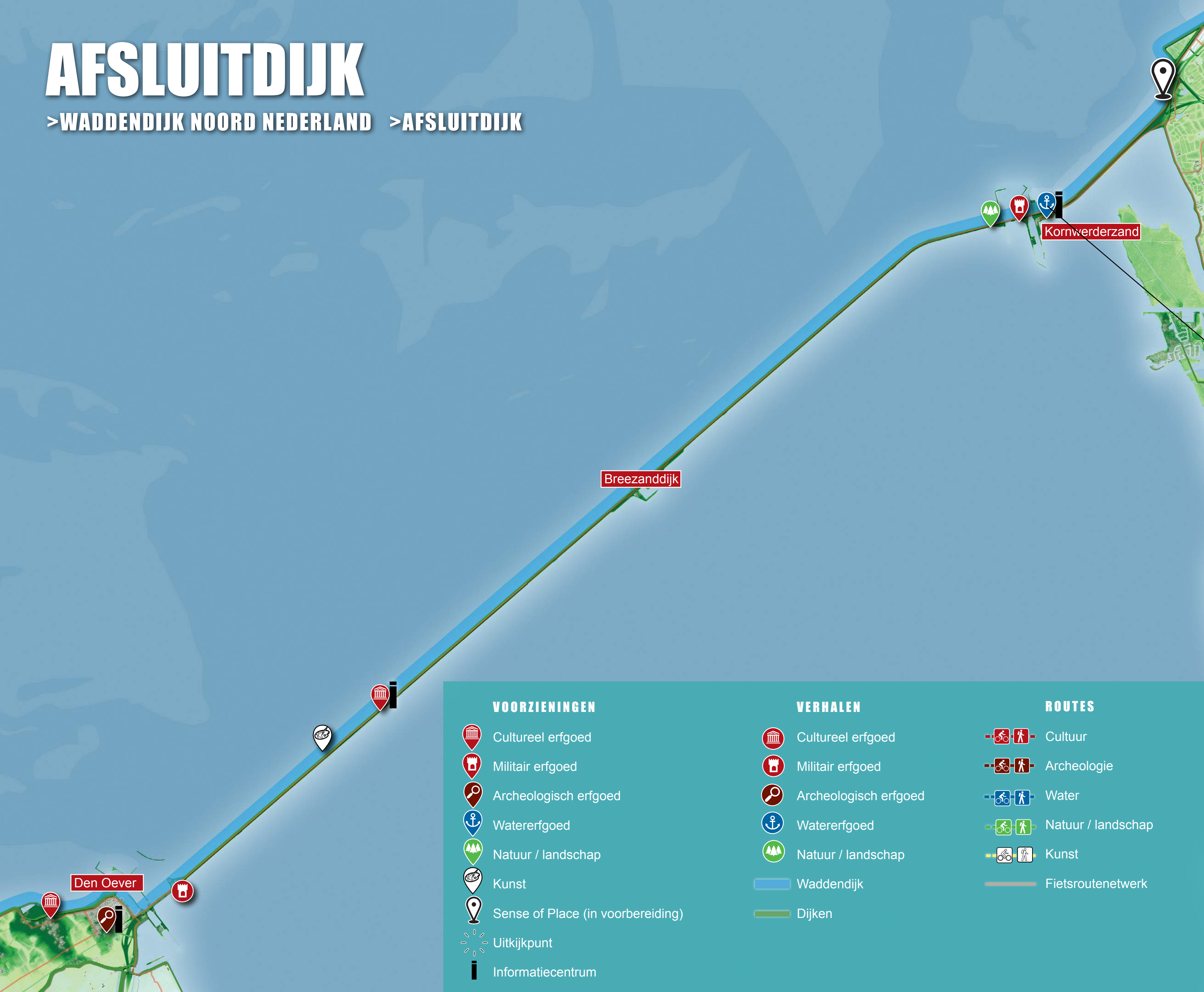
Na de voltooiing van de Afsluitdijk in 1932 werd rond het sluiscomplex van Kornwerderzand een sterke verdediging aangelegd: de Stelling van Kornwerderzand. De zware betonnen kazematten waren gefinancierd door het Ministerie van Waterstaat. Dit was een eis van het Ministerie van Oorlog, omdat de spuisluizen van levensbelang waren voor het handhaven van het waterpeil in het IJsselmeer en daarmee het waterpeil in de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Bij de Stelling van Kornwerderzand hoorde ook de Wonsstelling aan de kop van de dijk. Beide stonden onder het bevel van de commandant van de Stelling van Den Helder. Mei 1940 hield de Stelling stand tegen een aanval van het Duitse leger. Door het bombardement van Rotterdam en de daaropvolgende capitulatie van het Nederlandse leger maakte dit geen verschil meer. De Duitse bezetter bracht de Stelling van Kornwerderzand pas weer in staat van verdediging toen in 1943 de kansen van het Duitse leger in Rusland keerden. Er werden drie bunkers voor anti-tank geschut aan de stelling toegevoegd. Ook werd luchtafweergeschut geïnstalleerd. Geallieerde bommenwerpers gebruikten de Afsluitdijk om zich te oriënteren op hun tocht naar de Duitse steden. Wons en Kornwerderzand werden na een kort gevecht eind april 1945 bevrijd door Canadese troepen. Tegenwoordig is het Kazemattenmuseum gevestigd in de kazematten van de Stelling van Kornwerderzand. Behalve in de wintermaanden is het geopend voor publiek.

[meer info](#)

OVERZICHT AFSLUITDIJK

AFSLUITDIJK

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > AFSLUITDIJK

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitkijkpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsroutenetwerk

Afsluitdijk Waddencentrum

[meer info](#)

FRIESLAND

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitkijkpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

TERPEN VAN WESTERGO

TERPEN VAN OOSTERGO

DORPEN AAN HET WAD

LAUWERSMEER

OUDE EN NIEUWE DIJKEN

WADDENSTAD HARLINGEN

PINGJUMER GULDEN HALSBAND

Leeuwarden

Franeker

Harlingen

Dokkum

PINGJUMER GULDEN HALSBAND

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND > PINGJUMER GULDEN HALSBAND

Pingjumer Gulden Halsband

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitkijkpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

OVERZICHT FRIESLAND

PINGJUMER GULDEN HALSBAND

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND > PINGJUMER GULDEN HALSBAND

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitkijkpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

sense of place

**Sense of Place
Dijkstoel**

[meer info](#)

PINGJUMER GULDEN HALSBAND

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND > PINGJUMER GULDEN HALSBAND

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitkijkpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

Pingjumer Gulden Halsband

[meer info](#)

PINGJUMER GULDEN HALSBAND

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND > PINGJUMER GULDEN HALSBAND

VOORZIENINGEN

- Cultuureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitkijkpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultuureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

Nieuw Atlantis

NIEUW ATLANTIS is een project met de nadruk op actualiteit, kwaliteit, kleinschaligheid en experiment en werkt ondertussen aan sociale cohesie en nieuwe vormen van duurzaamheid en werkgelegenheid. Nieuw Atlantis wil dat samen met de bewoners, kunstenaars en wetenschappers doen. Er worden kunstprojecten, gastoptredens en ontmoetingen georganiseerd.

[meer info](#)

PINGJUMER GULDEN HALSBAND

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND > PINGJUMER GULDEN HALSBAND

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitzichtpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten

Grutte Pier

[meer info](#)

WADDENSTAD HARLINGEN

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND > WADDENSTAD HARLINGEN

Waddenstad Harlingen

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitkijkpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

OVERZICHT FRIESLAND

WADDENSTAD HARLINGEN

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND > WADDENSTAD HARLINGEN

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitkijkpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsroutenetwerk

Caspar De Robles (De Steenen Man)

[meer info](#)

WADDENSTAD HARLINGEN

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND > WADDENSTAD HARLINGEN

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitkijkpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

Willemshaven, entrepotgebouw, Harlingen

[meer info](#)

WADDENSTAD HARLINGEN

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND > WADDENSTAD HARLINGEN

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitkijkpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

sense of place

**Sense of Place
After the flood**

[meer info](#)

WADDENSTAD HARLINGEN

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND > WADDENSTAD HARLINGEN

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitzkijkpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

Atlantikwall (Engels Werk, Zuidergracht en MAZa)

[meer info](#)

WADDENSTAD HARLINGEN

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND > WADDENSTAD HARLINGEN

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitzichtpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten

Herbouw Expeditieschip Willem Barentsz

[meer info](#)

WADDENSTAD HARLINGEN

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND > WADDENSTAD HARLINGEN

VOORZIENINGEN

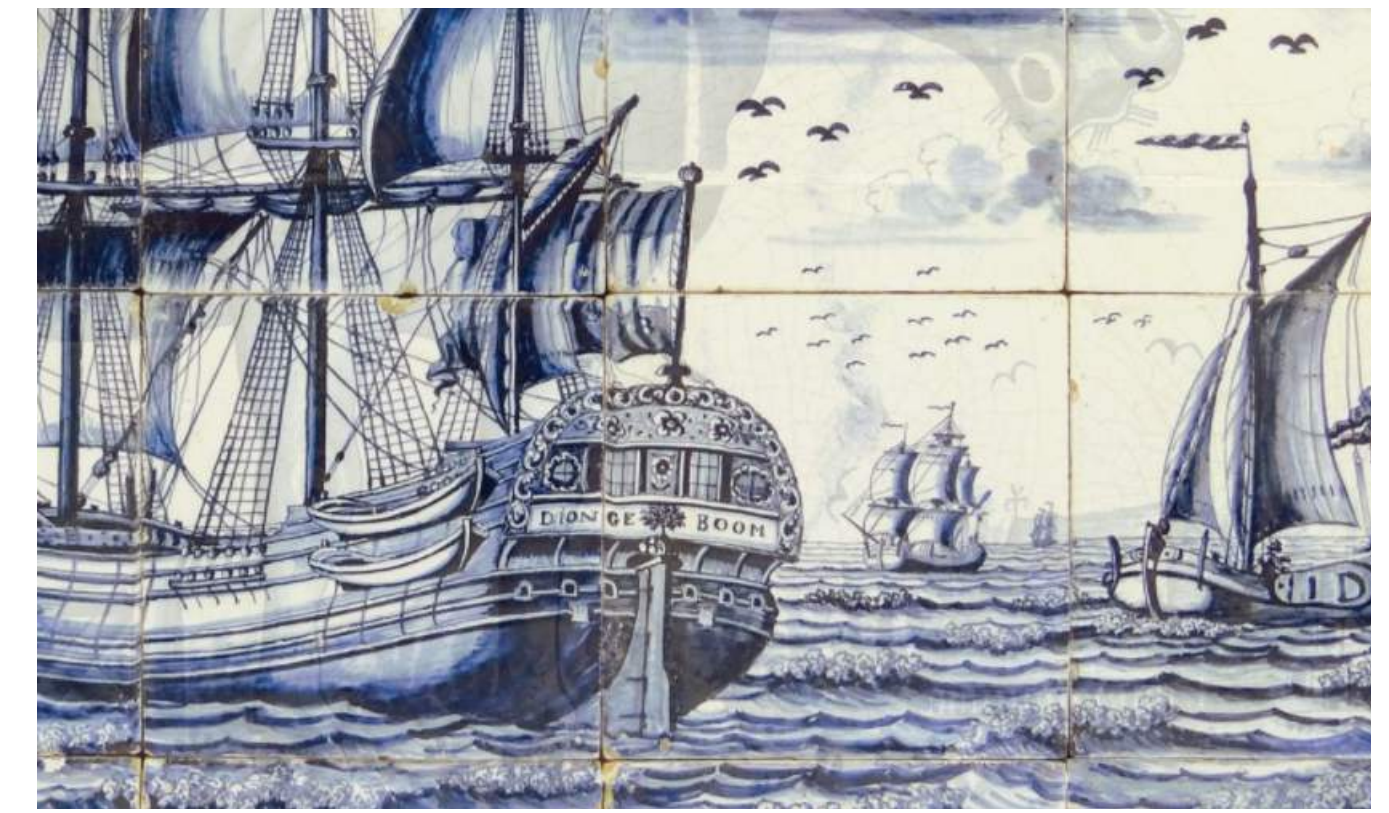
- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitzichtpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

Fries Blauw Aardewerk

[meer info](#)

TERPEN VAN WESTERGO

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND > TERPEN VAN WESTERGO

Terpen van Westergo

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitkijkpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

TERPEN VAN WESTERGO

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND > TERPEN VAN WESTERGO

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitkijkpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

Slachtedijk

[meer info](#)

TERPEN VAN WESTERGO

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND > TERPEN VAN WESTERGO

VOORZIENINGEN

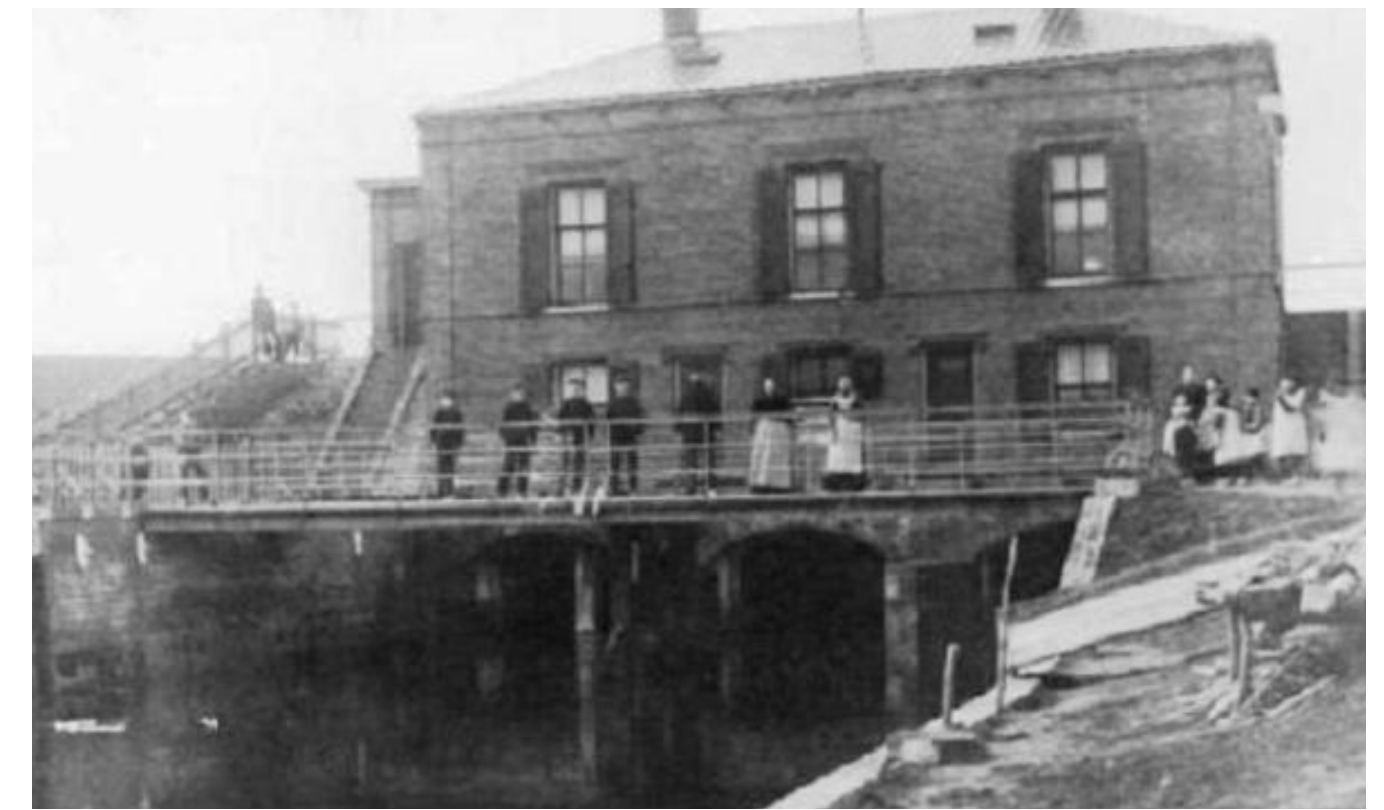
- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitzichtpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten

Roptazijl

[meer info](#)

TERPEN VAN WESTERGO

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND > TERPEN VAN WESTERGO

VOORZIENINGEN

- Cultuureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitzichtpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultuureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

Zodenhuis Firdgum

Wat in Firdgum (bij Franeker) gebeurt is bijzonder interessant. Wetenschappers en vrijwilligers bouwen een terpboerderij uit de 4e eeuw na Christus, met muren van gestapelde graszoden. Het is een archeologisch project, naast de archeologisch steunpunt Yeb Hettinga Skoalle. De bouw maakt deel uit van een meerjarig onderzoek naar de ontwikkeling en betekenis van dit type boerderijgebouw.

[meer info](#)

TERPEN VAN WESTERGO

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND > TERPEN VAN WESTERGO

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitkijkpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsroutenetwerk

Archeologisch Steunpunt Wijnaldum

Archeologen weten het bijna zeker: ooit woonde er een machtige Friese koning op de Wijnaldumer terp. In 1953 werd een van de grootste internationale terpvondsten gedaan door een boer: de gouden fibula.

[meer info](#)

OUDE EN NIEUWE DIJKEN

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND > OUDE EN NIEUWE DIJKEN

Oude en nieuwe dijken

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitkijkpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsroutenetwerk

OUDE EN NIEUWE DIJKEN

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND > OUDE EN NIEUWE DIJKEN

De Oudebildtdyk

Langste straat van Nederland.

[meer info](#)

OUDE EN NIEUWE DIJKEN

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND > OUDE EN NIEUWE DIJKEN

sense of place

**Sense of Place
Route Pelerinage**

[meer info](#)

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitzichtpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

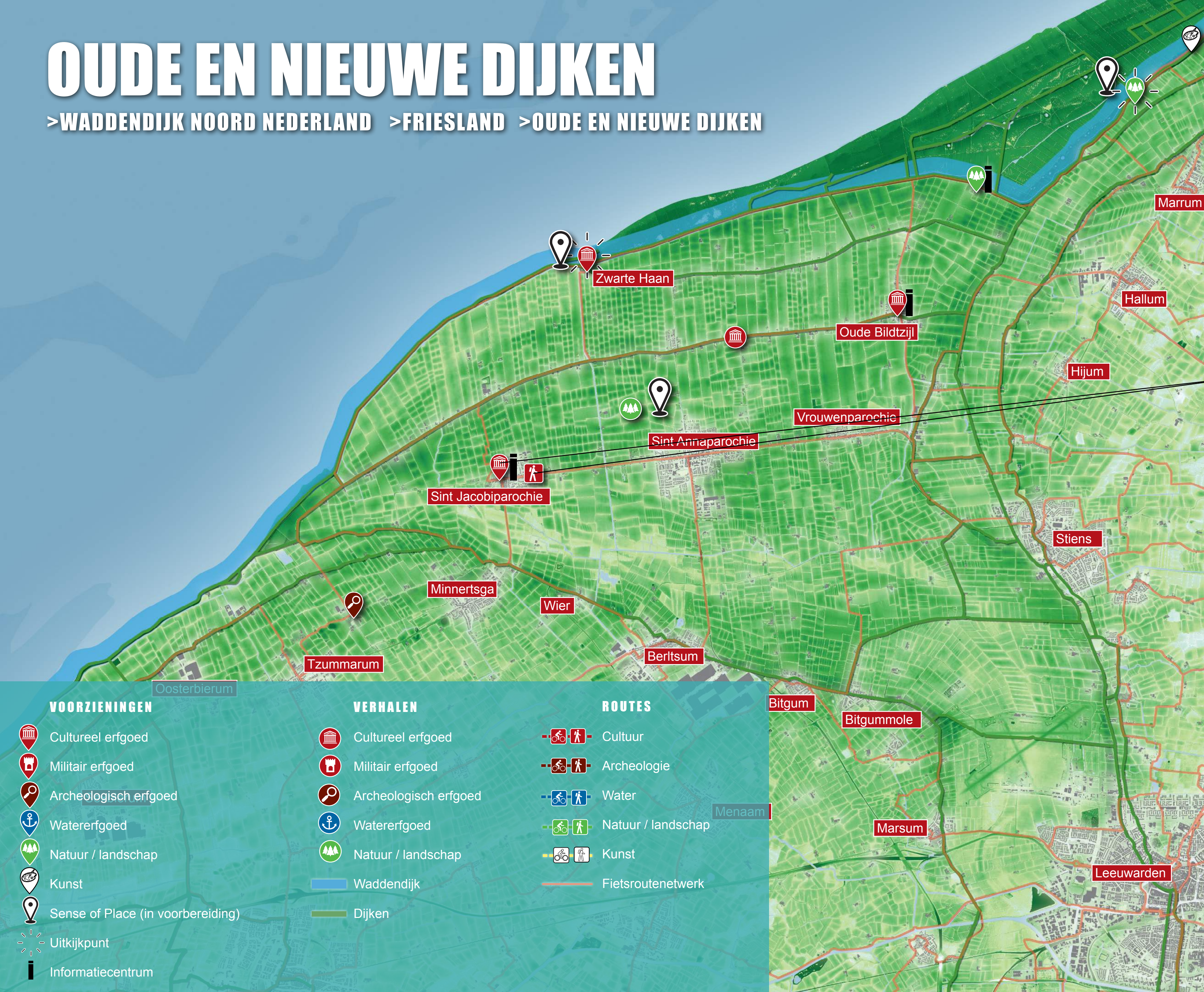
- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

OUDE EN NIEUWE DIJKEN

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND > OUDE EN NIEUWE DIJKEN

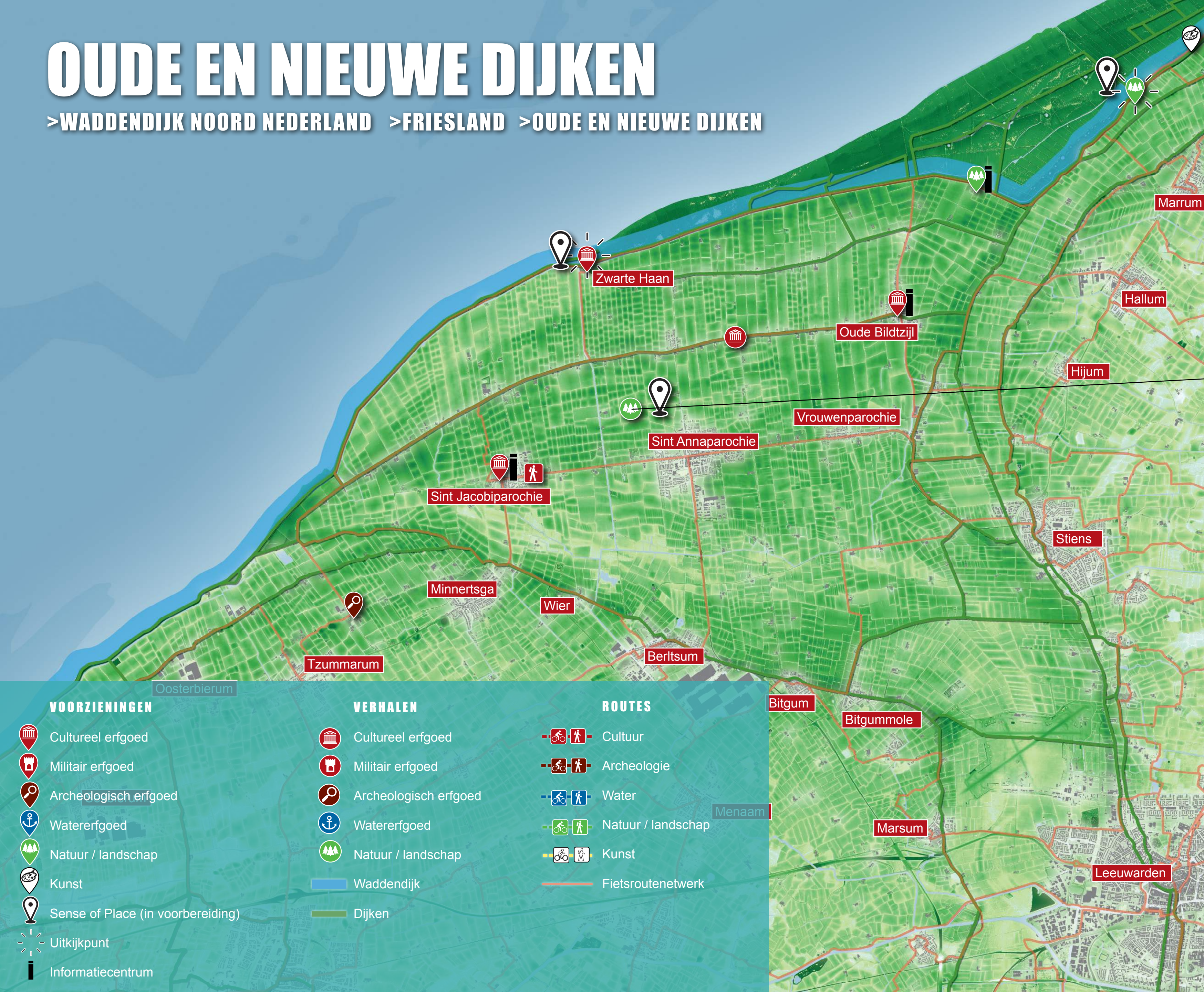
Het Pelgrimsinformatiecentrum Jabikspaad

Het Jabikspaad is een op zichzelf staande pelgrimsroute, maar kan voor u de eerste stap zijn op weg naar een hoger doel, de pelgrimstocht naar Santiago de Compostela. Lopend of fietsend langs het Jabikspaad kunt u ervaren wat een pelgrimstocht met u doet. Het ritme van onderweg zijn, ontmoetingen met en natuur (en met uzelf), de cultuur en het landschap: ervaringen die u nooit meer zullen loslaten.

[meer info](#)

OUDE EN NIEUWE DIJKEN

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND > OUDE EN NIEUWE DIJKEN

Potatoes go Wild

Het Bildt is een van de kerngebieden voor de pootaardappel export van Nederland. De klimatologische omstandigheden (dicht bij zee, waardoor er relatief weinig bladluizen voorkomen die de overbrengers van aardappelvirusziekten zijn) en de grondsoort (zeeklei) maken het Bildt tot een pootgoedgebied bij uitstek.

Op het Bildt worden door de Stichting Bildtse Aardappelweken, gedurende Leeuwarden 2018 diverse activiteiten georganiseerd.

[meer info](#)

OUDE EN NIEUWE DIJKEN

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND > OUDE EN NIEUWE DIJKEN

sense of place

Sense of Place Bildtstars

'Bildstars' en 'Eigenheimers' vertelt een verhaal over erfgoed en identiteit dat iedereen aangaat; het verhaal van onze binding met de aardappel, met Friesland en Groningen, het zilte water en de geschiedenis en de totstandkoming van de aardappel.

[meer info](#)

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitzichtpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

OUDE EN NIEUWE DIJKEN

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND > OUDE EN NIEUWE DIJKEN

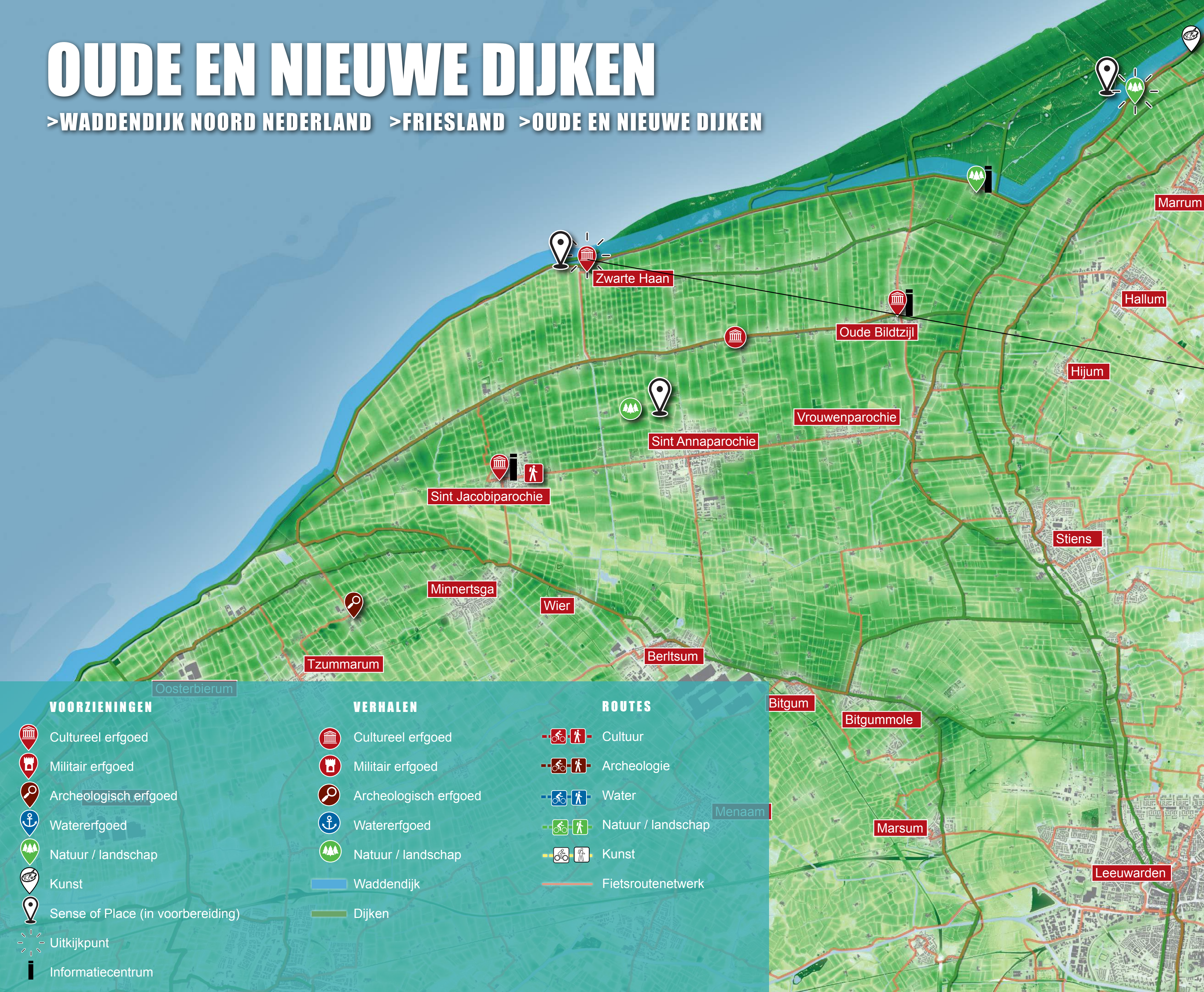
Kweldercentrum Noarderleech

Het bezoekerscentrum van It Fryske Gea in Noarderleech is alle dagen van het jaar gratis toegankelijk. Hier vindt men alle informatie over het bijzondere kweldergebied. Daarnaast is een kleine tentoonstelling over de Duitse observatiepost die hier tijdens de tweede Wereldoorlog is gebouwd. Duitse vliegtuigen die opstegen vanuit Leeuwarden moesten hier trachten om met oefenbommen doelen in het kweldergebied te raken.

[meer info](#)

OUDE EN NIEUWE DIJKEN

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND > OUDE EN NIEUWE DIJKEN

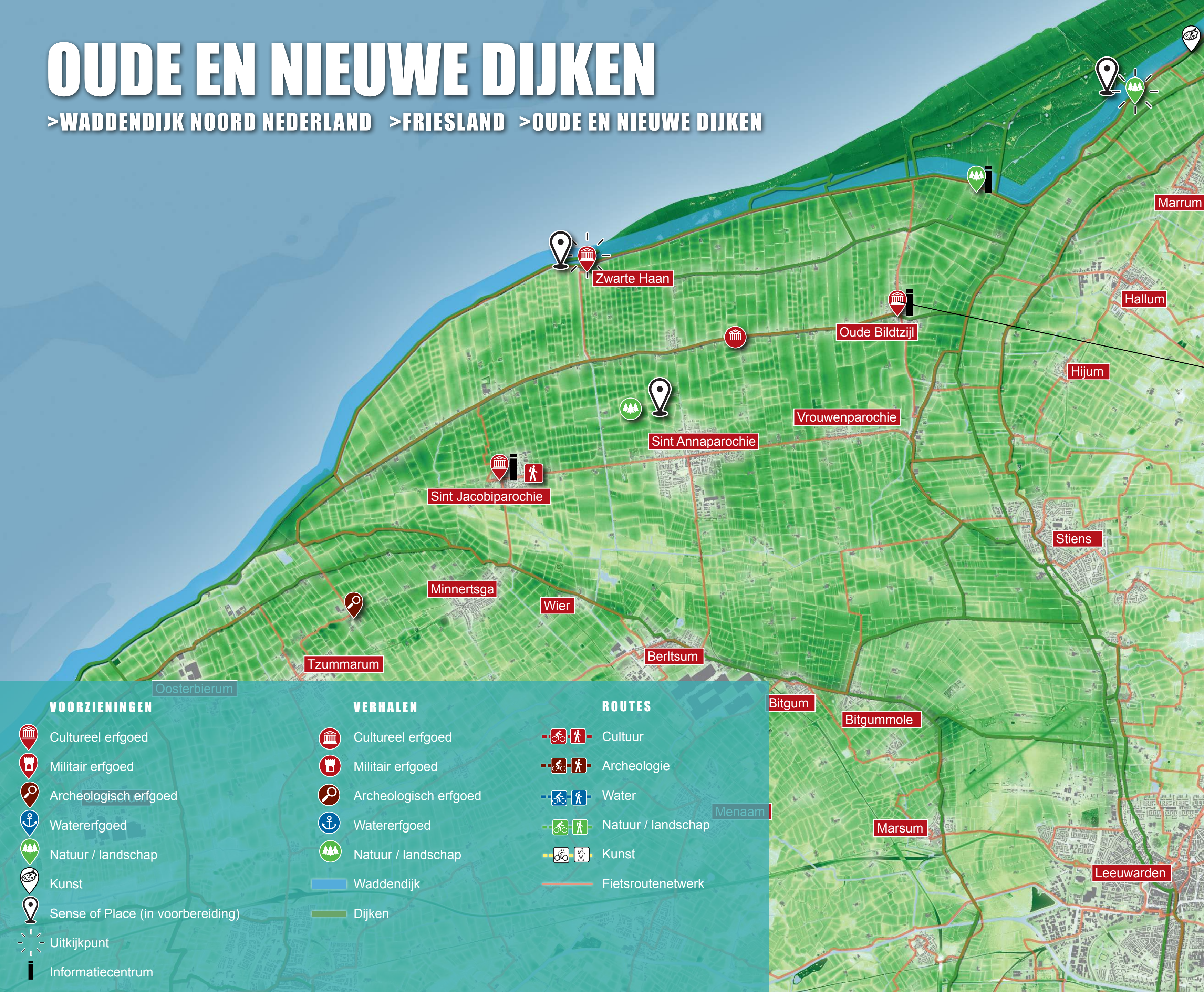

Zwarte Haan

[meer info](#)

OUDE EN NIEUWE DIJKEN

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND > OUDE EN NIEUWE DIJKEN

Bezoekerscentrum Aerden Plaats

[meer info](#)

TERPEN VAN OOSTERGO

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND > TERPEN VAN OOSTERGO

Terpen van Oostergo

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitzichtpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

TERPEN VAN OOSTERGO

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND > TERPEN VAN OOSTERGO

Sense of Place Dobbepaarden

In de nacht van 31 oktober 2006 is Noard-Fryslân Bûtendyks bij Marrum overstroomd. Er staan nog zo'n 150 paarden achter de dijk op een dobbe, ingesloten door het zeewater. Meerdere instanties proberen ze daar weg te halen, alle pogingen zijn zonder succes. Zes vrouwen gaan met hun eigen paarden naar de dobbe en krijgen het voor elkaar dat de kudde hen volgt naar het droge. Een bijzonder verhaal op een bijzondere plek aan de Waddenkust van Friesland.

[meer info](#)

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitzichtpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsroutenetwerk

TERPEN VAN OOSTERGO

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND > TERPEN VAN OOSTERGO

Tempel van Ids Willemsma, Marrum

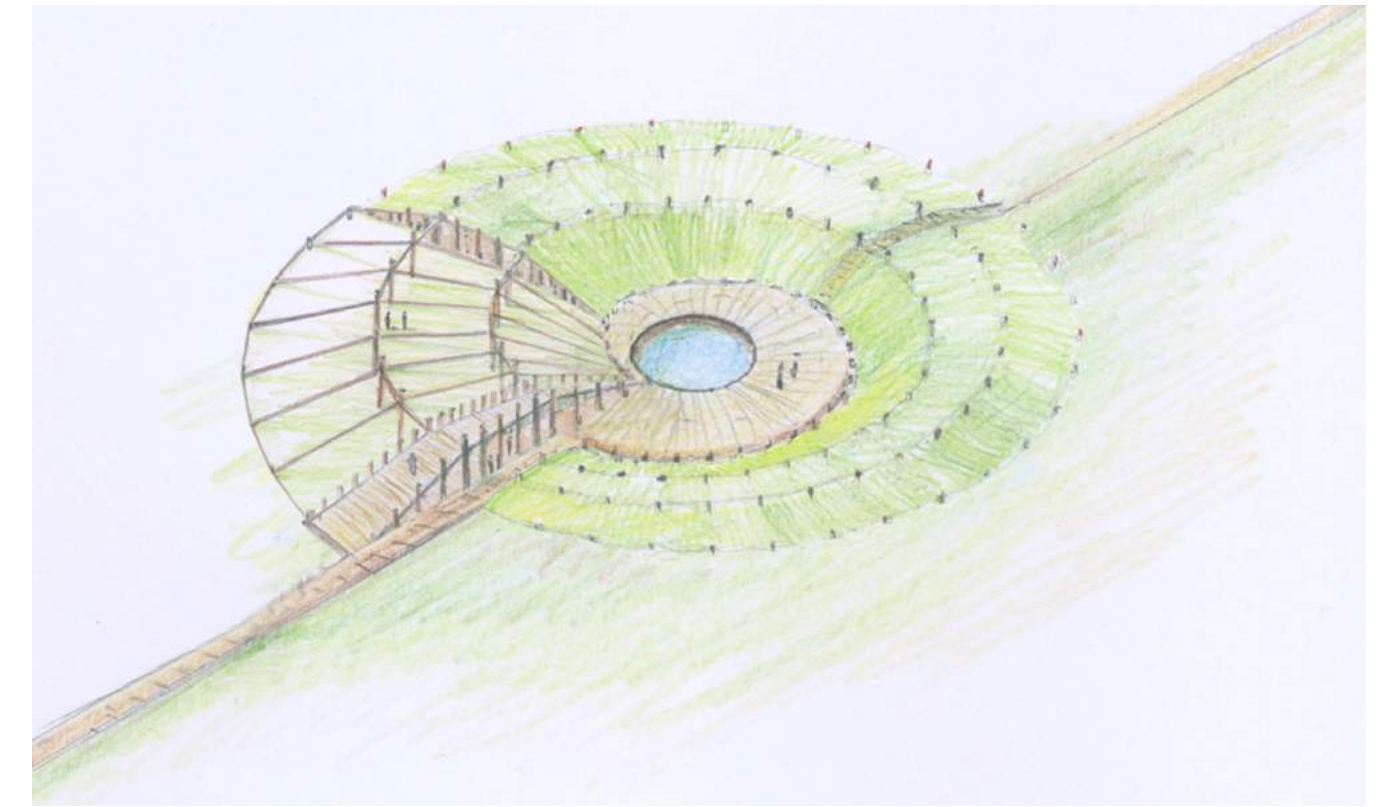
De Tempel van Ids Willemsma staat op de Friese waddendijk, dichtbij het plaatsje Marrum. De Tempel is door Willemsma ontworpen in opdracht van het waterschap Friesland. Dit is ter afsluiting van het op deltahoogte brengen van de Friese zeedijken in het kader van de landelijke Deltawerken. Het kunstwerk werd in 1993 onthuld. De kunstenaar noemt het werk zelf het presenteerblad van staal waardoor de dijk als het ware wordt opgetild.

De Tempel laat zich kennen als een raadselachtig accent in een wijsd landschap. De ene keer zijn er vier palen zichtbaar, de andere keer acht en dan weer tien. Het lijkt net een bewegende streepjescode. Wanneer de mensen in de Tempel staan en naar boven kijken, weerspiegelen de palen zich in het glimmend zwarte plafond. Dit krijgt hierdoor iets van een groot zwart gat.

[meer info](#)

TERPEN VAN OOSTERGO

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND > TERPEN VAN OOSTERGO

Sense of Place Terp fan de Takomst

Terpen zijn belangrijke verschijningen in het Fryske landschap. Ze spreken tot de verbeelding als het gaat om de geschiedenis, ze roepen vragen op als het gaat om archeologie en ze inspireren voor kunst, cultuur en toekomstige ontwikkelingen.

Van verschillende kanten en gedurende langere tijd dromen diverse mensen over hun grote wens om een buitendijkse terp te ontwikkelen – de Terp fan de Takomst. Om te verbeelden, om te onderwijzen, om te onderzoeken, om er te genieten, om te historiseren, om nieuwe en oude zilte teelten uit te proberen, om te concerneren, om in stilte te zijn, om ...

[meer info](#)

TERPEN VAN OOSTERGO

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND > TERPEN VAN OOSTERGO

sense of place

**Sense of Place
schuurtjesroute**

[meer info](#)

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitzichtpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

TERPEN VAN OOSTERGO

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND > TERPEN VAN OOSTERGO

Waddenbelevingscentrum De Noordhoren

[meer info](#)

TERPEN VAN OOSTERGO

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND > TERPEN VAN OOSTERGO

Sense of Place Dijk van een Wijf

Dijk van een Wijf is een voorstel voor een landart-project van Nienke Brokke.

Een liggend vrouwelijk naakt zonder abstracties. Voor iedereen herkenbaar en begrijpelijk.

Stel je een uitgestrekt landschap voor met daaruit oprijzend een wulps gevormde dijk, een liggend naakt, overdekt met gras. Het is een realistisch gemodelleerd beeld met de afmetingen +/- 100 meter lengte, bij plaatselijk heup en schouders 15 tot 20 meter hoog. Moeder de vrouw, de Hollandse deerne, dikke billen, volle borsten, melk en echte boter, schapen en boterbloemen; in één adem mals en sappig!

In relatie met een zee-kering biedt ze zekerheid, veiligheid, zo onvoorwaardelijk als een Dijk van een Wijf hoort te zijn!

[meer info](#)

TERPEN VAN OOSTERGO

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND > TERPEN VAN OOSTERGO

sense of place

**Sense of Place
Holwerd aan Zee**

[meer info](#)

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitzichtpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsroutenetwerk

TERPEN VAN OOSTERGO

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND > TERPEN VAN OOSTERGO

Sense of Place Wachten op Hoog Water

“Wachten op hoog water” is een beeld van Jan Ketelaar. Hij wil het maken voor de Culturele Hoofdstad Leeuwarden en het is, zo het leven wil, 2018 klaar. Er werd in een eerder stadium al 2 jaar aan gewerkt.

[meer info](#)

TERPEN VAN OOSTERGO

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND > TERPEN VAN OOSTERGO

Sense of Place Camera Batavia

In het project Camera Batavia wordt het landschap gecomprimeerd tot een totaalervaring.

De proeftoren Camera Batavia was voor het eerst te zien tijdens het Oerolfestival 2015 op Terschelling.

Het is de eerste publieke opstelling binnen het project Camera Batavia en is de voorloper van de definitieve toren, een camera obscura die de conventionele blik op het landschap vervangt.

[meer info](#)

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitkijkpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

TERPEN VAN OOSTERGO

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND > TERPEN VAN OOSTERGO

Bezoekerscentrum Terp Hegebeintum

[meer info](#)

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitzichtpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsroutenetwerk

TERPEN VAN OOSTERGO

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND > TERPEN VAN OOSTERGO

De SeedyksterToer

[meer info](#)

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitzichtpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

TERPEN VAN OOSTERGO

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND > TERPEN VAN OOSTERGO

Bonifatiuskapel

[meer info](#)

TERPEN VAN OOSTERGO

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND > TERPEN VAN OOSTERGO

Museum Dokkum

[meer info](#)

TERPEN VAN OOSTERGO

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND > TERPEN VAN OOSTERGO

Klooster Claercamp

[meer info](#)

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitzichtpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

TERPEN VAN OOSTERGO

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND > TERPEN VAN OOSTERGO

Houtzaag-, koren - en pelmolen De Zwaluw

[Meer info](#)

DORPEN AAN HET WAD

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND > DORPEN AAN HET WAD

Dorpen aan het wad

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitkijkpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

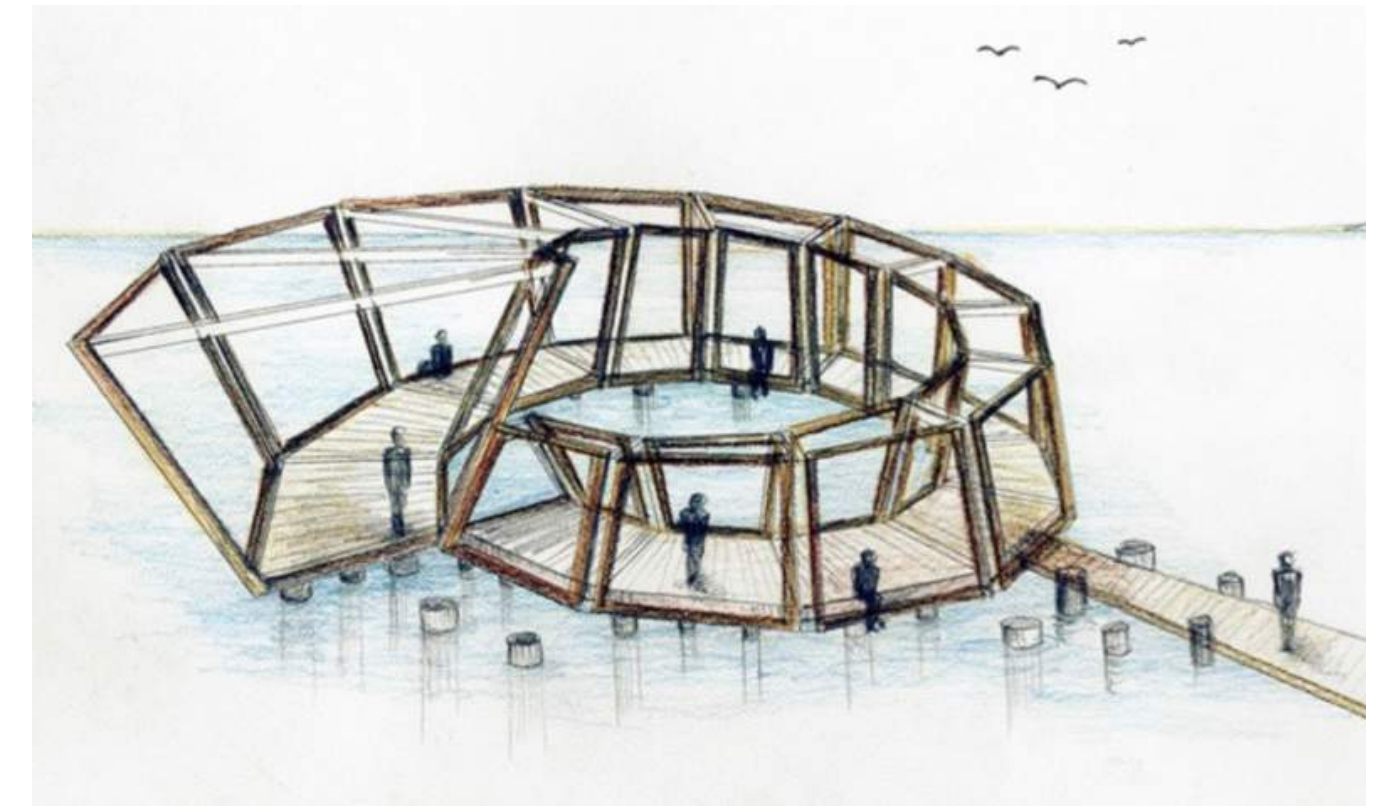
- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

DORPEN AAN HET WAD

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND > DORPEN AAN HET WAD

Sense of Place Zeezwembad Wierum

De Wierumer Aak, de Friese Getijddeklok en de Zeedijk bij Wierum vormen de inspiratiebron voor het Getijddebath Wierum. De opgerolde Nautilus vorm is een haast Escheriaanse tekening van hoe de omgedraaide V-vorm van een dijk verandert in de V-vorm van de Aak. Het staketsel vormt aldus vensters (en vensterbanken) op het omringende landschap. De oneindigheid van het wad aan de ene kant en de krachtige lijn van de Friese Zeedijk met de kerktoren van Wierum aan de andere kant.

Een paviljoen dat, zo is het streven, tijdens de zomer van 2018 buitendijks wordt opgebouwd bij Wierum en verbonden wordt met het bestaande dijklichaam. Het is een casco. Dat wil zeggen dat het velerlei activiteiten kan herbergen en ook aangepast c.q. aangevuld kan worden met tijdelijke inrichtingen om bijvoorbeeld bescherming te bieden tegen wind en zon.

Tijdens vloed zal het water net onder de vloer komen. Het paviljoen blijft ook bij eb bereikbaar. Het hoogteverschil in het paviljoen weerspiegelt ook het hoogteverschil tussen eb en vloed (circa 2 tot 2,5 meter).

[meer info](#)

DORPEN AAN HET WAD

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND > DORPEN AAN HET WAD

sense of place

Sense of Place Eigenheimers

'Bildstars' en 'Eigenheimers' vertelt een verhaal over erfgoed en identiteit dat iedereen aangaat; het verhaal van onze binding met de aardappel, met Friesland en Groningen, het zilte water en de geschiedenis en de totstandkoming van de aardappel.

[meer info](#)

DORPEN AAN HET WAD

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND > DORPEN AAN HET WAD

Sense of Place Drie Streken

In het kader van Leeuwarden 2018 en Sense of Place wordt 'Drie Streken' ontwikkeld om de komende vier jaar langs de wadden te reizen. Per lokatie zal een samenhang gezocht worden tussen het wad, de zon, de horizon met de uitgelichte windstreken, en het getij.

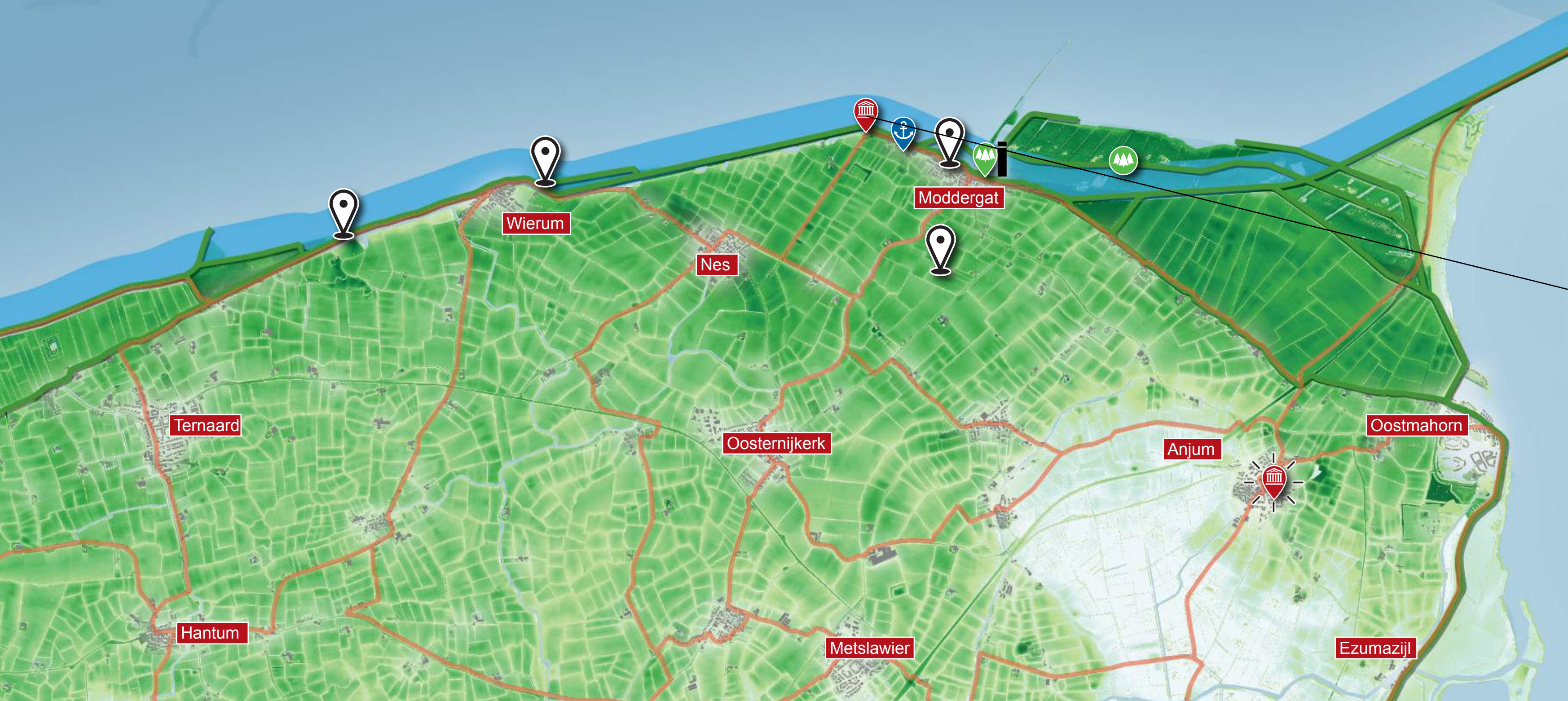
Een heliostaat is een instrument dat met behulp van een spiegel het zonlicht naar een bepaald punt reflecteert. Heliostaat=zon staat=statisch. Stilstaande zon. Waarschijnlijk uitgevonden door de Nederlander Willem Jacob 's-Gravenzande, die het gebruikte om de zon te bestuderen.

De basis was in de 17e eeuw een uurwerk, tegenwoordig maakt men gebruik van computergestuurde motoren. Heliostaten worden veel toegepast bij zonnecentrales om energie op te wekken. De spiegels in dit project staan tot op 2 km afstand. Zeven stuks, waarbij de installatie in het centrum staat. Hiermee wordt het landschap een onderdeel van het totale werk.

[meer info](#)

DORPEN AAN HET WAD

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND > DORPEN AAN HET WAD

Garnalenfabriek, Paesens Moddergat

Aan het eind van de Mosselbankweg, dicht tegen de Waddendijk aan gelegen, ligt De Garnalenfabriek. In 1924 opgericht als Coöperatieve Garnalendrogerij door vissers uit Paesens en Moddergat. Een jaar of 20 heeft ze dienst gedaan als drogerij, daarna werd het een garage. In 2001 is het pand behoord voor de sloop en verbouwd tot vergader- en bezoekerscentrum. Tegenwoordig is het een locatie voor debatten, lezingen, voorstellingen en concerten.

[meer info](#)

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitkijkpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

DORPEN AAN HET WAD

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND > DORPEN AAN HET WAD

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitkijkpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

Museum 't Fiskershúske, Paesens Moddergat

In het noordelijkste deel van Friesland, direct aan de Waddenzee, ligt in het beschermd dorpsgezicht van Moddergat museum 't Fiskershúske. In dit bijzondere openluchtmuseum worden de herinneringen aan de verdwenen kustvisserij en de visserscultuur levend gehouden.

[meer info](#)

DORPEN AAN HET WAD

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND > DORPEN AAN HET WAD

Peazemerlannen

Paesens-Moddergat staat bekend om het kweldergebied achter de dijk. Tussen de dijk en de slikvelden van de UNESCO Wereld Erfgoed “de Waddenzee” ligt een prachtig natuurgebied genaamd de Peazemerlannen. Ook liggen er twee dijken die u tot 2,5 kilometer het wad op brengen, zonder vieze voeten te krijgen. Dit maakt deze plek extra uniek.

[meer info](#)

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitkijkpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsroutenetwerk

DORPEN AAN HET WAD

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND > DORPEN AAN HET WAD

Stichting Oan e dyk

[meer info](#)

LAUWERSMEER

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND/GRONINGEN > LAUWERSMEER

Lauwersmeer

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitzichtpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

LAUWERSMEER

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND/GRONINGEN > LAUWERSMEER

sense of place

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitzichtpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

Sense of Place Soundings

[meer info](#)

LAUWERSMEER

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND/GRONINGEN > LAUWERSMEER

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitzichtpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

Het Informatie Paviljoen

[meer info](#)

LAUWERSMEER

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND/GRONINGEN > LAUWERSMEER

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitzichtpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten

Beleef Lauwersoog

Beleef Lauwersoog organiseert diverse activiteiten in het Nationaal park Lauwersmeer en UNESCO Werelderfgoed Waddenzee waaronder: dark sky expeditie, landrover natuur safari, rescueboatexpeditie, vogelspotten in en om het Lauwersmeer, Wadlopen naar Schiermonnikoog, wrakduiken, zeehondenexpeditie, zout naar zoet wandeling

[meer info](#)

LAUWERSMEER

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND/GRONINGEN > LAUWERSMEER

VOORZIENINGEN

- Cultuureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitkijkpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultuureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

De Uitkijkdijk, Lauwersoog

In het kader van het project Lauwersom worden dit jaar in Lauwersoog 4 uitkijkpunten gerealiseerd, die onderdeel worden van een netwerk van recreatieve fiets- en wandelpaden waarbij de beleving van het gebied centraal staat. De punten zullen wisselend en op een nieuwe manier zicht bieden op de Waddenzee, het Lauwersmeer, de havens en op Lauwersoog zelf.

[meer info](#)

LAUWERSMEER

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND/GRONINGEN > LAUWERSMEER

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitzichtpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten

Activiteitscentrum de Bosschuur

Activiteitscentrum Lauwersmeer is het ideale startpunt om het Nationaal Park Lauwersmeer te bezoeken. Zowel binnen in het activiteitscentrum als buiten is van alles te zien en te doen. Ook worden er regelmatig activiteiten georganiseerd. Naast het activiteitscentrum ligt een huttenbouwbos. Ook zijn binnen verschillende materialen te leen, die een wandeling in Nationaal Park Lauwersmeer nóg leuker maken, zoals een netje om waterdierpjes te kunnen vangen en bestuderen.

[meer info](#)

LAUWERSMEER

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND/GRONINGEN > LAUWERSMEER

VOORZIENINGEN

- Cultuureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitkijkpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultuureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

Observatietoren Ballastplaatbos

Na de afsluiting van de Lauwerszee werd het Ballastplaatbos geplant in het Lauwersmeergebied. Omdat er veel vogels in het gebied leven, heeft Staatsbosbeheer een Observatietoren geplaatst in het bos van waaruit de vogels geobserveerd kunnen worden.

In het gebied komen vooral veel lepelaars voor en in de winter veel ganzen. Maar het kan ook zijn dat er een zeearend over komt vliegen of een andere roofvogel. De toren kan het hele jaar bezocht worden. Volgens Staatsbosbeheer kan dit het beste in de ochtend en in de late namiddag.

[meer info](#)

LAUWERSMEER

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND/GRONINGEN > LAUWERSMEER

VOORZIENINGEN

- Cultuureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitkijkpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultuureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

Vogelkijkhut Jaap Deensgat

In de Bantpolder, onderdeel van het Lauwersmeergebied, overwinteren duizenden kol-, grauwe en brandganzen. In het voorjaar broeden hier grutto en tureluur. Vorig jaar broedde er zelfs een zeearend. De polder is niet toegankelijk voor publiek, maar vanaf de ventweg tussen Lauwersoog en Anjum is de polder goed te overzien en verstoort je de vogels niet. Ook een fijne plek om vogels te spotten is de populaire vogelkijkhut bij het Jaap Deensgat waar soms honderden lepelaars 'lepelen' naar kleine visjes. Porseleinhoen, roerdomp en allerlei trekvogels en dwaalgasten worden hier gezien. In de omliggende rietlanden kun je karekieten, rietzangers en rietgorzen verwachten. Op www.vogelkijkhut.nl kun je zien wat er allemaal wordt waargenomen.

[meer info](#)

LAUWERSMEER

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND/GRONINGEN > LAUWERSMEER

VOORZIENINGEN

- Cultuureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitkijkpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultuureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

Visserijmuseum, Zoutkamp

In de monumentale Rijksbetonningsloods, centraal gelegen aan de oude binnenhaven, is sinds 1994 het Visserijmuseum Zoutkamp gevestigd. Hier krijgt de bezoeker de gelegenheid om de geschiedenis en de ontwikkeling van de Zoutkamper visserij te bekijken. Daarnaast is er een jaarlijks wisselende expositie, die steeds een relatie heeft met Zoutkamp, de zee en de visserij.

Stap binnen in het achter het museum gelegen vissershuisje van Siegerlida, waar u terug gaat naar de tijd van Zoutkamp en de vissers van toen.

[meer info](#)

LAUWERSMEER

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND/GRONINGEN > LAUWERSMEER

VOORZIENINGEN

- Cultueel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitkijkpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultueel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

Molenmuseum De Eendracht

[meer info](#)

LAUWERSMEER

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND/GRONINGEN > LAUWERSMEER

sense of place

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitzichtpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

**Sense of Place
UNESCO Lauwersoog**

[meer info](#)

LAUWERSMEER

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND/GRONINGEN > LAUWERSMEER

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitzichtpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

Stichting Wadloopcentrum Pieterburen

[meer info](#)

LAUWERSMEER

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND/GRONINGEN > LAUWERSMEER

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitzichtpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

Vlasmuseum It Braakhok

[meer info](#)

LAUWERSMEER

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND/GRONINGEN > LAUWERSMEER

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitzichtpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

Gedenknaald Dokkumer Nieuwezijlen

[meer info](#)

LAUWERSMEER

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND/GRONINGEN > LAUWERSMEER

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitzichtpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

Ezumazijl

[meer info](#)

LAUWERSMEER

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > FRIESLAND/GRONINGEN > LAUWERSMEER

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitzichtpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

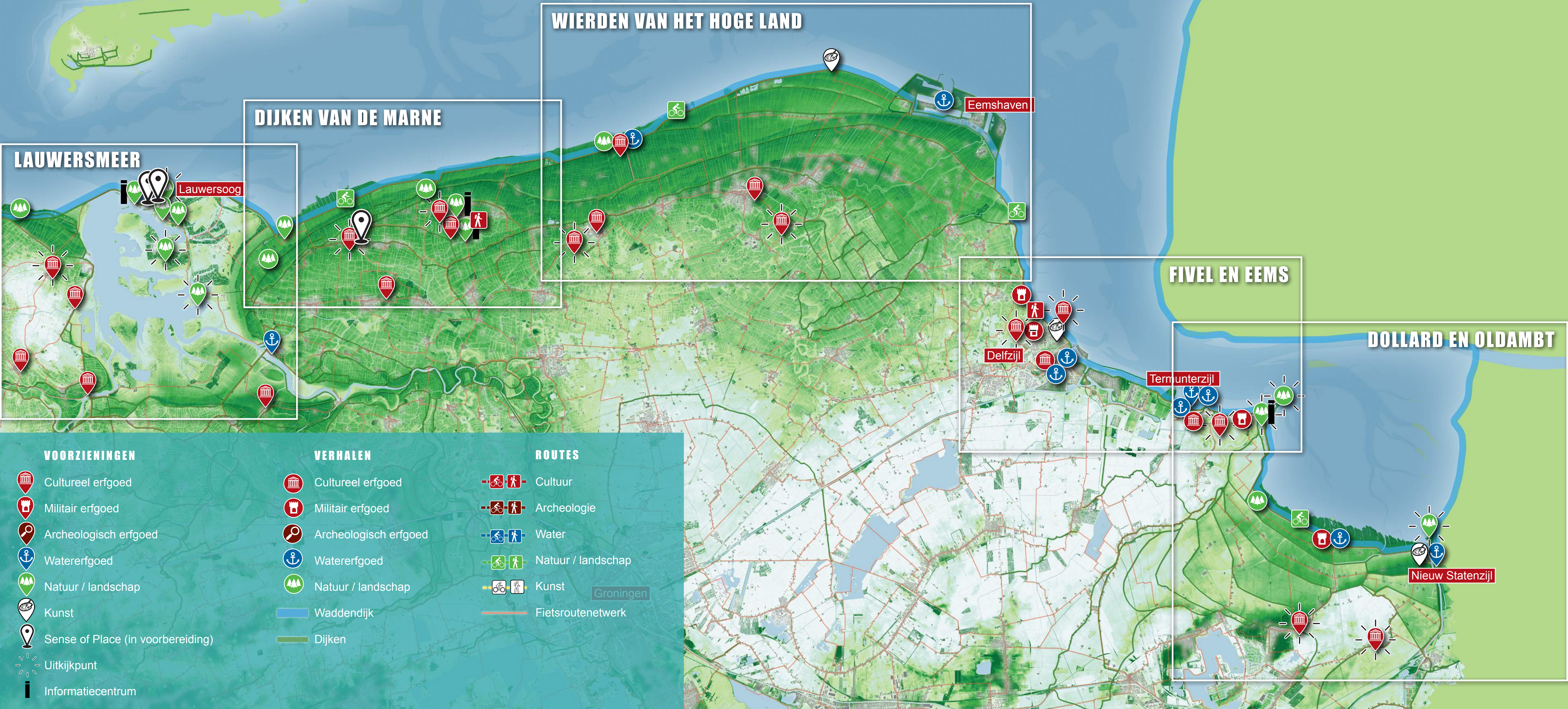

Sluis Munnekezijl

[meer info](#)

GRONINGEN

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > GRONINGEN

DIJKEN VAN DE MARNE

WIERDEN VAN HET HOGE LAND

FIVEL EN EEMS

DOLLARD EN OLDAMBT

VOORZIENINGEN

VERHALEN

ROUTES

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitzichtpunt
- Informatiecentrum

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

Groningen

DIJKEN VAN DE MARNE

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > GRONINGEN > DIJKEN VAN DE MARNE

Dijken van de Marne

DIJKEN VAN DE MARNE

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > GRONINGEN > DIJKEN VAN DE MARNE

Westpolder

Wie rust en ruimte zoekt, kan zijn hart ophalen in de Westpolder. Hier overheerst het weidse landschap, met daarboven prachtige wolkenluchten. Op de Waddendijk kun je lekker uitwaaien en genieten van het bijzondere uitzicht. Buitendijks liggen de kwelders, de slikgronden en de zee.

Op de kwelders vormen de zoutminnende planten als zeeasters en zeekraal een prachtig kleurenpatroon. Ook vogels zitten er in overvloed. Binnendijks ligt het uitgestrekte polderland waar de slaperdijk, de boerderijen en de dorpen de horizon bepalen. Hier wuift in de zomer het goudgele graan en groeien de aardappels zover het oog reikt. De fiets- en wandelroutes nemen je mee op een ontdekkingsstocht door dit prachtige open landschap met haar vergezichten, mooie dorpskernen en rijke flora- en fauna.

[meer info](#)

DIJKEN VAN DE MARNE

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > GRONINGEN > DIJKEN VAN DE MARNE

Eendekooi Nieuw Onrust

Eendekooi Nieuw Onrust werd in 1898 aangelegd en hoorde bij de gelijknamige boerderij. De eendekooi ligt vlakbij zee en is daarom een zogenaamde zeekooi. Langs de vangpijpen zijn aaneengesloten rieten matten bevestigd, hieraan kun je herkennen dat de kooi volgens het Friese type is gemaakt. Bij andere typen is het namelijk zo dat de matten schuin achter elkaar staan en steeds verspringen. Met de eendekooi worden eenden gevangen voor de consumptie of voor onderzoek.

Voor de eenden is rust heel belangrijk, daarom is de eendekooi Nieuw Onrust alleen onder begeleiding van de kooikers te bezichtigen.

[meer info](#)

DIJKEN VAN DE MARNE

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > GRONINGEN > DIJKEN VAN DE MARNE

sense of place

Sense of Place De Hollandweg

Een werkelijk rechte weg, compleet vlak, die bestaat niet. Want door de kromming van de aardbol is eigenlijk alles krom. En dus wilde John Körmeling wel eens een echt rechte weg maken. Gewoon, omdat het kan en om je te verwonderen over zoiets als de kromming van de aarde. Het kunstwerk bestaat uit een stuk weg van 6 kilometer lang en 120 centimeter breed. Gemaakt van kleischelp. De weg komt te liggen op een dijk, even ten noorden van het dorpje Hornhuizen, in Groningen.

[meer info](#)

DIJKEN VAN DE MARNE

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > GRONINGEN > DIJKEN VAN DE MARNE

Borg Verhildersum, Leens

Op het Hoogeland, in het Noordwesten van Groningen, vlakbij het Lauwersmeergebied en de Waddenzee, ligt het dorpje Leens. Deze prachtige plek wordt omringt door oude bomen, eindeloze akkers, kronkelende kanalen, wierden en borgen. Hier, aan de rand van het dorpje, ligt Landgoed Borg Verhildersum. Deze wereld van geschiedenis en cultuur, 32 hectare groot, vertelt het verhaal van het 19e eeuwse Hoogeland. Laat u verrassen en meenemen in een wandeling door het verleden, over de aloude landadel en nieuwe borgbewoners, de rijke boerenstand en de arme landarbeiders.

[meer info](#)

DIJKEN VAN DE MARNE

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > GRONINGEN > DIJKEN VAN DE MARNE

Startpunt Pieterpad

Het Pieterpad voert van Pieterburen in Noord Groningen naar de Sint-Pietersberg in Zuid Limburg en is daarmee de langste aaneengesloten wandelroute van Nederland.

[meer info](#)

DIJKEN VAN DE MARNE

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > GRONINGEN > DIJKEN VAN DE MARNE

Pieterburen aan Zee

Deze polder is tot stand gekomen in 1872. In dat jaar werd het buitendijkse gebied grenzend aan negen boerderijen ingedijkt. In dit zoute zeekleigebied is landbouw erg belangrijk. Om de groeiomstandigheden van gewassen te verbeteren is in 1994 het zoetwateraanvoerplan getekend door landbouw, natuurbeschermers, waterschap en overheden.

De landbouw wilde graag extra zoet water in de regio aanvoeren om verzilting tegen te gaan. Door het zoete water zouden de brakwaterplanten, die her en der in de sloten groeiden, verdwijnen. Het compromis luidde als volgt: de landbouw kreeg het gewenste zoete water, de natuurbescherming honderdvijftig hectare voor natuurontwikkeling. Deze hectares zijn verdeeld over enkele brakwatergebieden langs de kust, waaronder het naastgelegen Deikum. Deze brakwatergebieden zijn waardevol als broed-, rust- en foerageergebied voor wadvogels en voor planten zoals schorrekruid.

[meer info](#)

DIJKEN VAN DE MARNE

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > GRONINGEN > DIJKEN VAN DE MARNE

Zeehondencentrum Pieterburen

Zeehondencentrum Pieterburen is het grootste opvangcentrum voor zeehonden in Nederland. Het bezoekerscentrum is dan ook dé plek om wilde zeehonden van dichtbij te zien. Al sinds 1971 vangt de organisatie zieke en verweesde zeehonden op.

Alle zeehonden worden uiteindelijk weer vrijgelaten in zee. Een bezoek aan de Zeehondencentrum is geschikt voor iedere leeftijdsgroep. Je kunt met eigen ogen zien met welke problemen zeehonden te maken hebben en wat het centrum daaraan doet. In het bezoekerscentrum maak je de verzorging van dichtbij mee en kunt je verdiepen in de zeehond en het werk van het zeehondencentrum. Je kunt de zeehonden ook in hun natuurlijke habitat bekijken bij de Punt van Reide.

[meer info](#)

DIJKEN VAN DE MARNE

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > GRONINGEN > DIJKEN VAN DE MARNE

Domies Toen

Een unieke botanische tuin rondom de Petruskerk in Pieterburen. De grond hoorde ooit bij de weem, de pastorie van de kerk, die tevens dienst deed als boerderij, zodat de dominee in zijn eigen levensonderhoud kon voorzien. De weem is er niet meer, maar het prieel uit 1710 waarin dominee zijn preken schreef, is wel bewaard gebleven.

In Domies Toen is een verrassende verscheidenheid aan sfeerbepalende elementen te vinden. Parkachtige vijvers, oude bomen, formele buxushagen en rozenperken, bloemenweides vol inheemse plantensoorten en, waar de tuin beroemd om is, de bloei van de vele stinzenplanten in het vroege voorjaar. Naast de tuin is een theeschenkerij met een terras aan een oude middeleeuwse waterplaats.

[meer info](#)

DIJKEN VAN DE MARNE

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > GRONINGEN > DIJKEN VAN DE MARNE

Buitenplaats Noordkust

Buitenplaats Noordkust in Pieterburen is één van de informatie- c.q. bezoekerscentra van het Groninger landschap langs de kust van Groningen. De inrichting van Buitenplaats Noordkust is gericht op beleven en doen. Thema's zijn de verschillende biotopen aan de Noordkust en het belang van de Waddenzee als tankstation tijdens de vogeltrek. Er is een "natte ruimte" waar kinderen proefjes kunnen doen en planten en dieren onder de microscoop kunnen bekijken. In de multifunctionele filmzaal draait een informatieve film over de Noordkust.

Vanaf Buitenplaats Noordkust loopt een wandel- en fietspad naar de waddijk, deze wordt ook gebruikt voor de huifkartochten van Het Groninger Landschap. Alle Noordkust-excursies beginnen hier en iedere excursie begint met een rondleiding in het vernieuwde bezoekerscentrum.

Het centrum heeft een eigen winkel waar veel informatie verkrijgen is over het noordelijk kustgebied, de flora en fauna. Het Toeristisch Informatiepunt Waddenland verstrekt vooral toeristische informatie over wat er te doen en te zien is in de regio. Daarnaast is er informatie te vinden betreffende accommodaties, restaurants, bezienswaardigheden, fietshuur, wadlopen en vaartochten op het Wad, Lauwersmeer en Reitdiep.

[meer info](#)

DIJKEN VAN DE MARNE

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > GRONINGEN > DIJKEN VAN DE MARNE

Kiek over diek

Kiek over Diek is een 90 kilometer lang fietspad. Het verbindt het meest westelijke punt, Lauwersoog, met het meest oostelijke punt van onze provincie, Nieuwe Statenzijl. Het fietspad loopt langs of op de dijk, waardoor je uitzicht hebt op de Waddenzee, werelderfgoed van UNESCO. Naast het fietspad bij de dijk zijn er tien fietsrondjes van gemiddeld 30 kilometer. Langs de dijk komen trekkershutten, TOP's (toeristische overstappunten) en camperplaatsen, zodat overnachten ook gemakkelijker wordt.

[meer info](#)

DIJKEN VAN DE MARNE

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > GRONINGEN > DIJKEN VAN DE MARNE

Landmerken

In Noord-Groningen, achter de Waddendijk, hebben wind, zon, zee en wolken vrij spel. Eeuwenoude wierdendorpen bieden beschutting én avontuur!

Oude kerken die ooit bakens waren voor onverschrokken schippers op zee, zijn nu het richtpunt voor nieuwsgierige bezoekers. Beklim de torens en kijk zo ver je kunt. Over zee, land, tot aan de Stad!

Het gaat om acht kerken, torens en kerkhoven langs de Waddenkust: Hornhuizen, Wierhuizen, Breede, Uitwierde, Termunten, Finsterwolde, Nieuw Beerta en Oldenzijl/Oosternieland.

[meer info](#)

WIERDEN VAN HET HOGE LAND

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > GRONINGEN > WIERDEN VAN HET HOGE LAND

Wierden van het Hoge Land

WIERDEN VAN HET HOGE LAND

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > GRONINGEN > WIERDEN VAN HET HOGE LAND

Noordpolderzijk

Aan de noordzijde van de Ommelanderzeedijk ligt de Waddenzee met zijn meebewegende zandplaten en prachtige kleurschakeringen van de kwelders. Een goede plek om dit zelf te ervaren is Noordpolderzijk. Deze kleinste getijdenhaven van Nederland leent zich uitstekend als startpunt voor een lange wandeling over de dijk, waarna het goed toeven is in het authentieke huiskamercafé aan de voet van de dijk. Wanneer Felix Maginn, de Ierse frontman van de band Moke, in zijn woonplaats Garsthuizen vrienden ontvangt, neemt hij ze vaak mee naar Noordpolderzijk. “In Noordpolderzijk is het ’s nachts nog écht donker. Hier, aan de rand van de bewoonde wereld, zijn de mooiste sterrenhemels te zien.”

Vanaf de dijk heb je prachtig uitzicht over het wad. Sinds jaar en dag is in de voormalige sluiswachterswoning van Noordpolderzijk het nostalgisch huiskamercafé 't Zielhoes gevestigd. Hier kun je de huisgemaakte echte Groningse Poffert proeven na een fikse dijkwandeling of een zwerftocht over de kwelders en het wad.

[meer info](#)

WIERDEN VAN HET HOGE LAND

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > GRONINGEN > WIERDEN VAN HET HOGE LAND

Uitwateringssluys Noordpolderzijl

In 1811 werd de Noorderdijk aangelegd, waarbij meteen deze uitwateringssluys is gebouwd. Zo kon het overtollige water vanuit de Noordpolder in de Waddenzee worden geloosd. In 1981 kwam naast de sluis een modern, elektrisch gemaal te staan. De oude sluis was sindsdien niet langer nodig.

Nog wat later werd de zeedijk opgehoogd, in het kader van de Deltawet. Aan de kant van de Waddenzee werd de afwateringssluys bij de dijk ingebouwd, zodat hij vanaf die kant helemaal op gaat in het landschap.

Boven de doorlaatopening ligt een gedenksteen. Hierop staat het jaartal 1811. Ook aan beide sluiswanden zijn twee gedenksteden gemetseld. Dit als herinnering aan latere herstellingen van de sluis. Het nabij gelegen huis is de voormalige dienstwoning van de sluiswachter.

[meer info](#)

WIERDEN VAN HET HOGE LAND

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > GRONINGEN > WIERDEN VAN HET HOGE LAND

Kwelder Noordkust

Wanneer je bij Noordpolderzijl op de waddendijk staat, kijk je prachtig uit over de kwelders. Deze zijn een onmisbare schakel tussen de zoute Waddenzee en het zoete binnenland. Er groeien zeldzame, kleurrijke zoutminnende planten en vele wadvogels strijken er bij hoog water neer.

De kwelders aan de noordkust geven een goed beeld van hoe het Groninger land eruit zag voordat de dijken er voor zorgden dat het water niet meer ongestoord het land binnen kon stromen. De kwelders vormen het laatste natuurlijke weidegebied van Nederland. Doordat het geregeld door vloed wordt overstroomd, is het zeer vruchtbaar, wat veel vogels aantrekt. De kwelders zijn eigendom van de Stichting Het Groninger Landschap en zijn niet voor publiek toegankelijk. Vanuit het nabij gelegen Pieterburen worden excursies op het Wad georganiseerd.

[meer info](#)

WIERDEN VAN HET HOGE LAND

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > GRONINGEN > WIERDEN VAN HET HOGE LAND

Openluchtmuseum Het Hoogeland

Het Openluchtmuseum in Warffum laat zien hoe er honderd jaar geleden op het platteland werd gewoond en gewerkt. In het Hoogeland is de oude wierde met originele bebouwing nog in tact. Met twintig gebouwen laat het museum zien hoe honderd jaar geleden op het platteland werd gewoond en gewerkt. Als men rondkijkt in de woonkamer, de slaapkamer of de werkplaats is het door de gedetailleerde inrichting van de huizen net of de bewoners even weg zijn.

In het museum staan woningen zoals die van een schipper, een burgerman, de koster en een dagloner. Maar ook de bedrijvigheid van vroeger is in de vorm van een café, slagerij, smederij en drukkerij uitgebreid te bewonderen. Dit geeft een authentiek beeld van het leven rond 1900.

Kijk hoe en waarmee mensen vroeger de producten uit de zee en van het land bewerkten voor dagelijks gebruik.

[meer info](#)

WIERDEN VAN HET HOGE LAND

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > GRONINGEN > WIERDEN VAN HET HOGE LAND

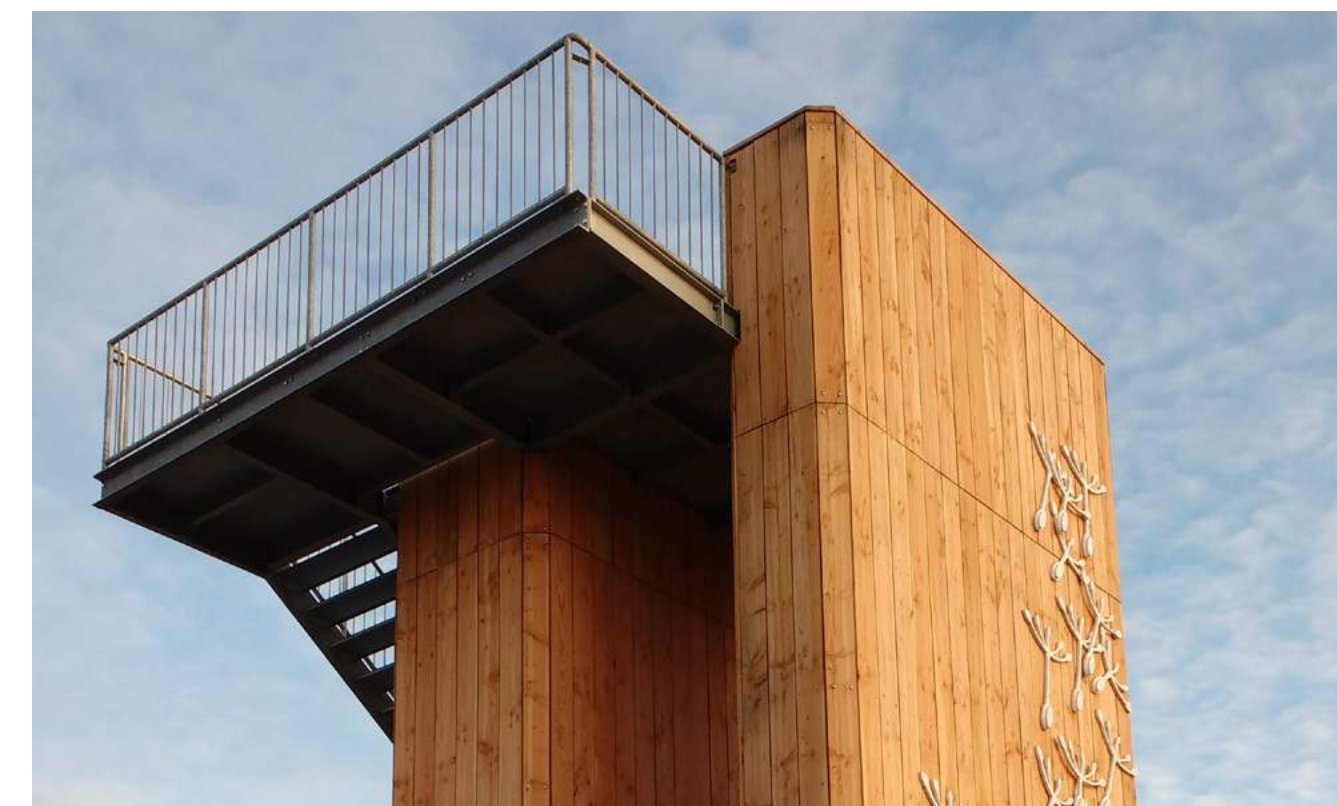
Menkemaborg, Uithuizen

De Menkemaborg is een volledig ingericht huis waar een indrukwekkend beeld gegeven wordt van het leven en wonen op een Groninger borg in de 18de eeuw. Tussen de beide grachten liggen de verschillende en bijzondere tuinen van de Menkemaborg.

[meer info](#)

WIERDEN VAN HET HOGE LAND

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > GRONINGEN > WIERDEN VAN HET HOGE LAND

Eemshaven

Op 7 juni 1973 is de Eemshaven geopend door Koningin Juliana. De Eemshaven is de grootste zeehaven van Noord-Nederland en bestaat uit vier havenbekkens: de Julianahaven (op- en overslag van bulkgoederen), de Beatrixhaven (accommoderen offshore windindustrie), de Wilhelminahaven (faciliteren kolen- en biomassaoverslag) en de Emmahaven (faciliteren onderhouds- en servicevaartuigen).

De belangrijkste sectoren hier zijn energie en data. Duidelijk zichtbaar zijn de Eemscentrale en de RWEcentrale. Maar ook de windmolens laten het belang van de energiesector hier zien. De Eemshaven is dan ook een spil in de offshore windlogistiek. Sinds 2008 staat hier het grootste computercentrum van Europa. De Eemshaven is goed voor ongeveer 2,5 miljoen overslag per jaar. De grote cruiseschepen uit Papenburg worden hier afgebouwd en bevoorrad voor ze uitvaren. De haven is nog volop in ontwikkeling en richt zich op innovatieve data- en energiegerelateerde bedrijven en producten. De Eemshaven is ook vanaf het water, in een rondvaartboot, te bezichtigen.

De negen meter hoge uitkijktoren 'Groene Poort' biedt naar het zuiden een blik over het open Groninger landschap en aan de noordkant over de Eemshaven. De uitkijktoren heeft van Stichting WattArt de slogan 'rondkijken om beter vooruit te denken' gekregen.

[meer info](#)

WIERDEN VAN HET HOGE LAND

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > GRONINGEN > WIERDEN VAN HET HOGE LAND

Noordkaap

Op het allernoordelijkste puntje van het vaste land van Nederland, Noordkaap, staat het kunstwerk 'De Hemelpoort'. Deze 2,5 meter hoge poort van staal is gemaakt door de Groninger kunstenaar René de Boer. Vanaf dit punt heb je vrij uitzicht over het water en de oneindige hemel boven het wad. Vanaf Uithuizermeeden is Noordkaap bewegwijzerd. De hemelpoort is te vinden op de Waddenzeedijk in de Eemshaven.

[meer info](#)

WIERDEN VAN HET HOGE LAND

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > GRONINGEN > WIERDEN VAN HET HOGE LAND

Landmerken

In Noord-Groningen, achter de Waddendijk, hebben wind, zon, zee en wolken vrij spel. Eeuwenoude wierdendorpen bieden beschutting én avontuur!

Oude kerken die ooit bakens waren voor onverschrokken schippers op zee, zijn nu het richtpunt voor nieuwsgierige bezoekers. Beklim de torens en kijk zo ver je kunt. Over zee, land, tot aan de Stad!

Het gaat om acht kerken, torens en kerkhoven langs de Waddenkust: Hornhuizen, Wierhuizen, Breede, Uitwierde, Termunten, Finsterwolde, Nieuw Beerta en Oldenzijl/Oosternieland.

[meer info](#)

WIERDEN VAN HET HOGE LAND

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > GRONINGEN > WIERDEN VAN HET HOGE LAND

Kiek over diek

Kiek over Diek is een 90 kilometer lang fietspad. Het verbindt het meest westelijke punt, Lauwersoog, met het meest oostelijke punt van onze provincie, Nieuwe Statenzijl. Het fietspad loopt langs of op de dijk, waardoor je uitzicht hebt op de Waddenzee, werelderfgoed van UNESCO. Naast het fietspad bij de dijk zijn er tien fietsrondjes van gemiddeld 30 kilometer. Langs de dijk komen trekkershutten, TOP's (toeristische overstappunten) en camperplaatsen, zodat overnachten ook gemakkelijker wordt.

[meer info](#)

FIVEL EN EEMS

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > GRONINGEN > FIVEL EN EEMS

Roodeschool

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitzichtpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsroutenetwerk

Spijk

Bierum

Holwierde

Delfzijl

Apingedam

Farmsum

Weiwerd

Termunterzijl

Termunten

Fiemel

Woldendorp

Fivel en Eems

OVERZICHT GRONINGEN

FIVEL EN EEMS

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > GRONINGEN > FIVEL EN EEMS

Roodeschool

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitkijkpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsroutenetwerk

Spijk

Bierum

Holwierde

Delfzijl

Apingedam

Farmsum

Weiwerd

Termunterzijl

Termunten

Fiemel

Woldendorp

Landmerken

In Noord-Groningen, achter de Waddendijk, hebben wind, zon, zee en wolken vrij spel. Eeuwenoude wierdendorpen bieden beschutting én avontuur!

Oude kerken die ooit bakens waren voor onverschrokken schippers op zee, zijn nu het richtpunt voor nieuwsgierige bezoekers. Beklim de torens en kijk zo ver je kunt. Over zee, land, tot aan de Stad!

Het gaat om acht kerken, torens en kerkhoven langs de Waddenkust: Hornhuizen, Wierhuizen, Breede, Uitwierde, Termunten, Finsterwolde, Nieuw Beerta en Oldenzijl/Oosternieland.

[meer info](#)

OVERZICHT GRONINGEN

FIVEL EN EEMS

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > GRONINGEN > FIVEL EN EEMS

Roodeschool

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitkijkpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsroutenetwerk

Spijk

Bierum

Holwierde

Delfzijl

Apingedam

Farmsum

Weiwerd

Termunterzijl

Termunten

Fiemel

Woldendorp

Delfzijl

In 1825 was Delfzijl een van de allerlaatste Nederlandse plaatsen die stadsrechten kreeg. De naam Delfzijl komt het eerste voor op een oorkonde uit 1303. De naam komt van 'zijl', wat sluis betekent, 'in de Delf', de oude naam van het Damsterdiep.

Oorspronkelijk lagen er drie zijlen (sluizen) in de Delf. Bij deze sluizen ontstond al snel bewoning toen er een sluiswachter werd aangesteld. Dit was het begin van het ontstaan van het huidige Delfzijl.

Toch waren dit niet de eerste bewoners van het gebied waar nu het huidige Delfzijl ligt. In 1982 werd onder de wierde Heveskesklooster ten oosten van Delfzijl, een hunebed gevonden. Dit geeft aan dat er ook al in vroege tijden bewoning was in Delfzijl. Vanaf de dijk is goed te zien dat de stad in de afgelopen decennia is uitgegroeid tot een belangrijke industriehaven.

[meer info](#)

FIVEL EN EEMS

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > GRONINGEN > FIVEL EN EEMS

Roodeschool

VOORZIENINGEN

- Cultuureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitzichtpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultuureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsroutenetwerk

Spijk

Bierum

Holwierde

Delfzijl

Apingedam

Farmsum

Weiwerd

Termunterzijl

Termunten

Fiemel

Woldendorp

Grote waterpoort

De Waterpoort was oorspronkelijk een vestigingpoort, maar werd in 1833 herbouwd. Bovenin de poort zie je een kroon met een W. Deze herinnert aan Koning Willem I, die toen het bewind voerde. Delfzijl is altijd kwetsbaar voor overstromingen geweest. Ook nu nog moeten de coupures in de dijk af en toe gesloten worden om het water van de stad weg te houden. Aan de havenkant van de poort is een merkteken aangebracht die de waterstand tijdens de stormvloed op 16 februari 1962 aanduidt. De hoogste waterstand tot nu toe werd echter in 2006 gemeten: 4,83 meter boven NAP.

[meer info](#)

FIVEL EN EEMS

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > GRONINGEN > FIVEL EN EEMS

Roodeschool

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitkijkpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsroutenetwerk

Spijk

Bierum

Holwierde

Delfzijl

Apingedam

Farmsum

Weiwerd

Termunterzijl

Termunten

Fiemel

Woldendorp

Kleine Waterpoort

Naast de Grote Waterpoort heeft Delfzijl ook een Kleine Waterpoort. Deze wordt ook wel De Ruyterpoort genoemd, omdat in 1665 de vloot van de West-Indische Compagnie in Delfzijl aan land kwam dankzij Michiel de Ruyter, één van de bekendste zeehelden uit onze geschiedenis. Plaatselijke schildersverenigingen schilderden het tafereel op de wanden van de poort.

De Kleine waterpoort is, net als de Grote Waterpoort, gebouwd om de bewoners van Delfzijl te beschermen tegen hoog water. Op het moment dat het water dreigt te stijgen, kan de draaideur handmatig worden gesloten.

[meer info](#)

FIVEL EN EEMS

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > GRONINGEN > FIVEL EN EEMS

Roodeschool

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitzichtpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsroutenetwerk

Spijk

Bierum

Holwierde

Delfzijl

Apingedam

Farmsum

Weiwerd

Termunterzijl

Termunten

Fiemel

Woldendorp

Eemshotel, Delfzijl

Net iets boven Groningen is een hoog en droog plekje met een super uitzicht. Een gebouw, hoog op palen gebouwd. Met een ongelooflijk mooi uitzicht over de Eems Dollard en de zeedijken van Duitsland.

[meer info](#)

FIVEL EN EEMS

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > GRONINGEN > FIVEL EN EEMS

Roodeschool

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitzichtpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsroutenetwerk

Spijk

Bierum

Holwierde

Delfzijl

Appingedam

Farmsum

Weiwerd

Termunterzijl

Termunten

Fiemel

Woldendorp

Monument Ede Staal

Ede Staal (1941-1986) is zonder twijfel de bekendste zanger uit Groningen. Staal heeft op veel plaatsen in de provincie gewoond. Dat is te merken aan zijn gevarieerde Groningse taal. Hij overleed in Delfzijl. Als ode aan de zanger werd in 2001 op de dijk een standbeeld onthult. De tien meter hoge conische zuil werd gemaakt door de Groninger kunstenaar Chris Verbeek. Om de zuil is een roestvrij stalen band gewikkeld met de tekst van 'Credo- Mien bestoan', één van Staals bekendste liedjes.

[meer info](#)

FIVEL EN EEMS

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > GRONINGEN > FIVEL EN EEMS

Roodeschool

VOORZIENINGEN

- Cultuureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitkijkpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultuureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

Spijk

Bierum

Holwierde

Delfzijl

Apingedam

Farmsum

Weiwerd

Termunterzijl

Termunten

Fiemel

Woldendorp

Atlantikwall in het Waddengebied: Marineflakbatterij 'Nansum'

Vlakbij Delfzijl ligt het plaatsje Holwierde waar een luchtafweerbatterij werd gebouwd. De batterij werd voorzien van in totaal zes bomvrije bunkers waarvan één niet gebouwd is. De batterij was, naast een vuurleidingpost en geschutsemplacements, voorzien van enkele bomvrije bunkers, waarvan op dit moment alleen een M383 Einheitsmaschinenraum en een FI246 munitiebunker nog intact zijn. Tegenwoordig zijn nog twee bunkers van de batterij aanwezig en geven een indruk hoe de situatie geweest moet zijn.

[meer info](#)

FIVEL EN EEMS

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > GRONINGEN > FIVEL EN EEMS

Roodeschool

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitkijkpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsroutenetwerk

Spijk

Bierum

Holwierde

Delfzijl

Apingedam

Farmsum

Weiwerd

Termunterzijl

Termunten

Fiemel

Woldendorp

Atlantikwall in het Waddengebied: Marineflakbatterie 'Delfzijl'

In Delfzijl werd ook een luchtafweerbatterij gebouwd. De batterij werd voorzien van vier stukken 10,5cm luchtafweergeschut en bestond voornamelijk uit bomvrije bunkers. Daarnaast is nog een aantal dunwandige bunkers gebouwd, waarin onder andere manschappen werden ondergebracht.

Tegenwoordig is nog slechts een bunker van het type FL246 intact. Deze bevindt zich momenteel in een historisch museum. In de bunker is een zeeaquarium ondergebracht.

[meer info](#)

OVERZICHT GRONINGEN

FIVEL EN EEMS

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > GRONINGEN > FIVEL EN EEMS

Roodeschool

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitkijkpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

Spijk

Bierum

Holwierde

Delfzijl

Apingedam

Farmsum

Weiwerd

Termunterzijl

Termunten

Fiemel

Woldendorp

Atlantikwall in het Waddengebied: Fiemel

In de Tweede Wereldoorlog bouwden de Duitse bezetters een aantal bunkers bij Fiemel, een gehucht naast Termunten. De bunkers waren onderdeel van de Atlantikwall, een verdedigingslinie die van Duitsland tot Denemarken liep. Ze werden ook gebruikt om Emden te verdedigen, de stad die tegenover Fiemel aan de overkant van de Eemsmonding ligt.

Vanuit de bunkers werd zwaar verzet geboden bij de bevrijding in 1945. De omgeving van Delfzijl was dan ook het laatste stukje vasteland van Nederland dat werd bevrijd.

[meer info](#)

FIVEL EN EEMS

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > GRONINGEN > FIVEL EN EEMS

Roodeschool

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitkijkpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

Spijk

Bierum

Holwierde

Delfzijl

Appingedam

Farmsum

Weiwerd

Termunterzijl

Termunten

Fiemel

Woldendorp

Buitenplaats Reidehoeve, Termunten

Kennismaken met de Dollard begint in Buitenplaats Reidehoeve in Termunten. In dit bezoekerscentrum vind je informatie over dit schitterende gebied en het beheer ervan door Het Groninger Landschap. Bekijk bijvoorbeeld de vogels van het wad: opgezet in de vitrines en in het echt vanuit het uitkijkpunt. Maak op eigen gelegenheid een wandeling over de zeedijk of ga mee met een van de vele excursies.

[meer info](#)

FIVEL EN EEMS

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > GRONINGEN > FIVEL EN EEMS

Roodeschool

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitkijkpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsroutenetwerk

Spijk

Bierum

Holwierde

Delfzijl

Apingedam

Farmsum

Weiwerd

Termunterzijl

Termunten

Fiemel

Woldendorp

Zeehondenkijkwand

Een goede plek om zeehonden te spotten is bij de Punt van Reide, gelegen op de grens van Eems en Dollard. Om te voorkomen dat de zeehonden gestoord worden, plaatst het Groninger Landschap hier een zeehondenkijkwand.

Het gebied rond de polder Breebaart trekt jaarlijks vele tienduizenden bezoekers. Veel van hen komen speciaal voor de zeehonden die vlak achter de dijk liggen. Op sommige dagen liggen er tegen de 300 dieren, waaronder ook jonge zeehonden. De jonge dieren leren in het water bij de Punt zwemmen en jagen op vis.

Het Groninger Landschap, het waterschap Hunze en Aa's en het Zeehondencentrum in Pieterburen besloten vorig jaar om een speciale kijkwand te plaatsen om te voorkomen dat mensen de dijk opklimmen en zo de zeehonden verstoren. De dieren schrikken namelijk van bewegende silhouetten op de dijk, maar wennen wel aan een kijkwand zolang de mensen er maar achter blijven, aldus de initiatiefnemers. De kijkwand wordt in het voorjaar opgebouwd en blijft tot medio september staan.

[meer info](#)

OVERZICHT GRONINGEN

FIVEL EN EEMS

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > GRONINGEN > FIVEL EN EEMS

Roodeschool

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitkijkpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsroutenetwerk

Spijk

Bierum

Holwierde

Delfzijl

Appingedam

Farmsum

Weiwerd

Termunterzijl

Termunten

Fiemel

Woldendorp

Termunterzijl

Het dorp Ziel (Gronings voor Termunterzijl) is ontstaan nadat in 1601 in het Termunterzijldiep een sluis werd gelegd. Hier eindigde de Stadsweg die de stad Groningen via Appingedam, Farmsum en de Oosterhoek verbond met Oost-Friesland en kon men de reis naar Emden voortzetten per veerboot.

In 1686 werd de Zijl verwoest en kwamen bijna alle inwoners om tijdens de Sint-Maartensvloed. In 1725 werd in opdracht van de stad Groningen een nieuwe sluis gelegd: de Boog van Ziel. Het dorp heeft een beschermd dorpsgezicht en is in trek bij toeristen. Naast een 'visje happen' en genieten van het uitzicht vanaf de dijk, kunnen bezoekers ook terecht in het museumgemeal Cremer en binnenkort wellicht in het visserijmuseum Termunterzijl. Even verderop ligt het prachtige natuurgebied de Punt van Reide met het bezoekerscentrum Reidehoeve.

[meer info](#)

FIVEL EN EEMS

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > GRONINGEN > FIVEL EN EEMS

Roodeschool

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitkijkpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsroutenetwerk

Spijk

Bierum

Holwierde

Delfzijl

Apingedam

Farmsum

Weiwerd

Termunterzijl

Termunten

Fiemel

Woldendorp

Gemaal Cremer

Het gemaal Cremer is aangelegd in de jaren 1930 en 1931, door waterbouwkundige Pieter Geert Cremer. Hij deed dit in opdracht van het toenmalige waterschap Oldambt, ter vervanging van twee oudere sluisen: De Boog van Ziel (1725) en De Nieuwe Sluis (1870). Dankzij het nieuwe gemaal kon ongeacht de waterstand buiten de dijk, water naar de zee pompen. Dit was belangrijk voor een goede afwatering van het Oldambt.

Op het gemaal is bij de bouw een gedenksteen geplaatst:

Wat onze zijlen niet vermogen,
wordt door dit monster uitgespogen,
dies is de boezem steeds gepast,
te bergen polderen overlast

In 2000 heeft het nieuwe gemaal Rozema de functie van gemaal Cremer overgenomen. Vanwege de beeldbepalende ligging, de cultuurhistorische waarde, de gaafheid en de bijzondere vormgeving is gemaal Cremer erkend als rijksmonument. Het is elke zondag te bezoeken als museumgemaal.

[meer info](#)

FIVEL EN EEMS

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > GRONINGEN > FIVEL EN EEMS

Roodeschool

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitkijkpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

Spijk

Bierum

Holwierde

Delfzijl

Apingedam

Farmsum

Weiwerd

Termunterzijl

Termunten

Fiemel

Woldendorp

Sluis Boog van Ziel

De Boog van Ziel werd rond 1725 aangelegd door Antoni Verburgh, de stadsbouwmeester van Groningen. De sluis met brug werd gebouwd om een oudere sluis uit 1601 te vervangen die tijdens de Sint-Maartensvloed in 1686 is verwoest. De brug die bij de sluis werd gebouwd kreeg een natuurstenen borstwering waarop de wapens van de verantwoordelijke waterschappen (stad Groningen en Oldambt) te zien zijn. Ook staan hierop de namen van de bestuurders en de bouwmeester.

Tot 1900 werd de sluis met name gebruikt door de scheepvaart uit de Veenkoloniën. In de laatste helft van de negentiende eeuw werd er in Termunterzijl een nieuwe sluis aangelegd waardoor de Boog van Ziel overbodig werd.

[meer info](#)

FIVEL EN EEMS

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > GRONINGEN > FIVEL EN EEMS

Roodeschool

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitzichtpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsroutenetwerk

Spijk

Bierum

Holwierde

Delfzijl

Apingedam

Farmsum

Weiwerd

Termunterzijl

Termunten

Fiemel

Woldendorp

Combinatiegemaal Rozema

Gemaal Rozema is vernoemd naar Harry Rozema, een waterbouwkundige van het Waterschap Eemzijlvest. Het gemaal is in 2000 in gebruik genomen om het nabij gelegen gemaal Cremer te vervangen.

Bij hoge buitenwaterstanden in combinatie met groot wateraanbod bemaalt Gemaal Rozema naast de Oldambtboezem ook de Eemskanaal-Dollardboezem. Hiervoor is een verbindingskanaal gemaakt met een sluis en stuw/stoomkokers tussen het Oosterhornkanaal (Eemskanaal-Dollardboezem) en het Termunterzijldiep. Het water wordt hierbij via de buizen door de zeedijk geloosd in de Eems. Om de visintrek vanuit de Waddenzee veilig te stellen heeft het gemaal een vispassage.

[meer info](#)

FIVEL EN EEMS

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > GRONINGEN > FIVEL EN EEMS

Roodeschool

VOORZIENINGEN

- Cultuureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitkijkpunt
- Informatiecentrum

VERHALEN

- Cultuureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

Spijk

Bierum

Holwierde

Delfzijl

Apingedam

Farmsum

Weiwerd

Termunterzijl

Termunten

Fiemel

Woldendorp

Kiek over diek

Kiek over Diek is een 90 kilometer lang fietspad. Het verbindt het meest westelijke punt, Lauwersoog, met het meest oostelijke punt van onze provincie, Nieuwe Statenzijl. Het fietspad loopt langs of op de dijk, waardoor je uitzicht hebt op de Waddenzee, werelderfgoed van UNESCO. Naast het fietspad bij de dijk zijn er tien fietsrondjes van gemiddeld 30 kilometer. Langs de dijk komen trekkershutten, TOP's (toeristische overstappunten) en camperplaatsen, zodat overnachten ook gemakkelijker wordt.

[meer info](#)

DOLLARD EN OLDAMBT

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > GRONINGEN > DOLLARD EN OLDAMBT

Dollard en Oldambt

DOLLARD EN OLDAMBT

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > GRONINGEN > DOLLARD EN OLDAMBT

Kiekkaaste

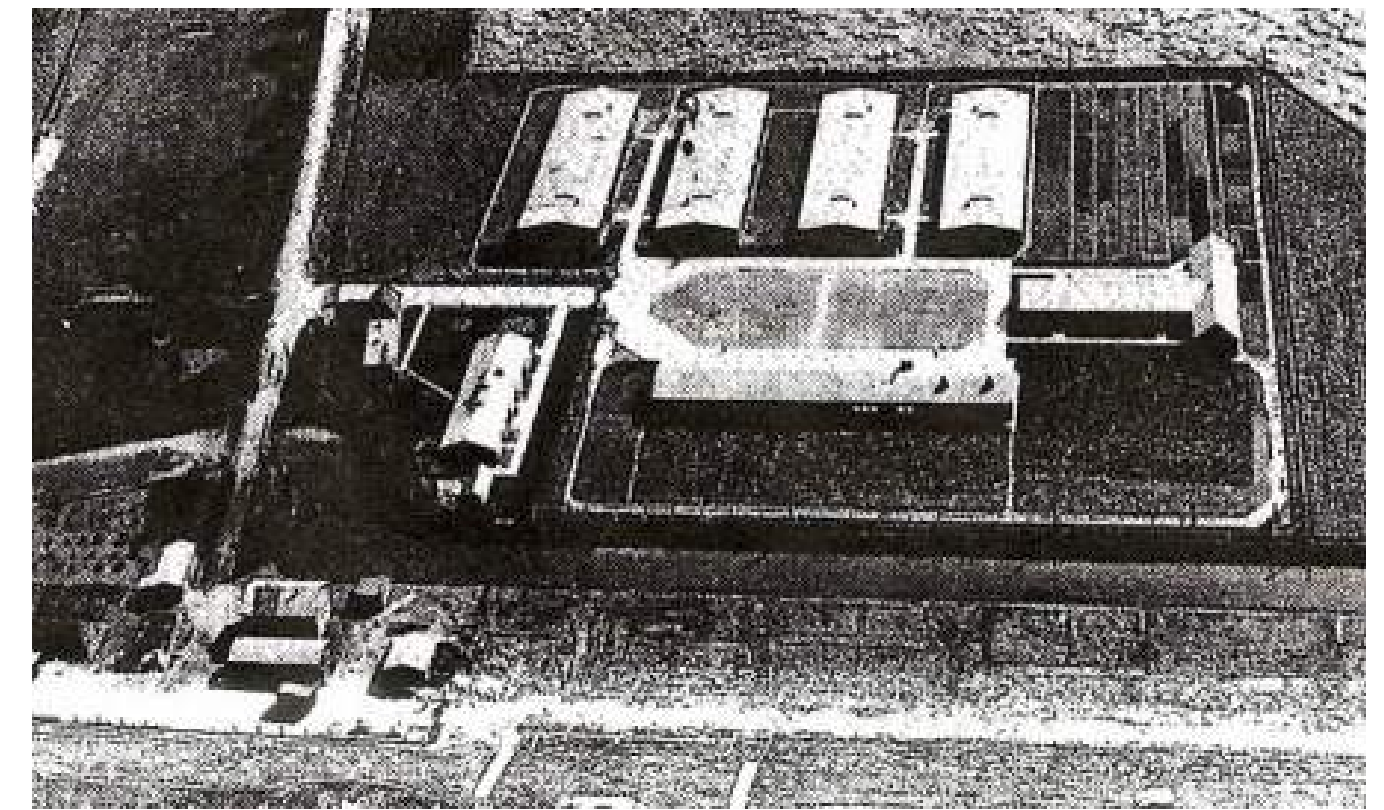
De Kiekkaaste is de enige buitendijkse vogelkijkhut van Nederland en geeft een goed zicht op de slikvelden van de Dollard.

Een goede plek om honderden bonte strandlopers te zien, of andere op het slik foeragerende vogels. Soms worden op de kwelders fraters waargenomen. Met wat geluk zie je zeehonden. Ook bruinvissen worden soms vlak onder de kust gezien. Bezoek de Dollard en geniet van weidse vergezichten en telkens veranderende wolkenluchten. Het pad naar de hut toe kan extreem blubberig zijn. Het is niet aan te raden deze plek te bezoeken bij harde wind.

[meer info](#)

DOLLARD EN OLDAMBT

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > GRONINGEN > DOLLARD EN OLDAMBT

Ambonezenbosje

Je bevindt je in meest noordoostelijk gelegen polder van Nederland: de Carel Coenraadpolder. De polder is in 1924 ingedijkt en daarmee de laatste polder die op de Dollard is terugveroverd.

Het populierenbosje waar je nu naast staat heeft een rijke historie. In de jaren dertig werden door de Dienst Uitvoerende Werken barakken gebouwd voor de slikwerkers die werkten aan de verdere inpoldering van de Dollard. In 1942 plaatsten de Duitsers er een geschutstelling, genaamd Dollart Süd. Dit was één van de 16 batterijen voor de luchtverdediging van Emden.

Tussen 1945 en 1950 was hier een interneringskamp voor NSB-ers gevestigd. De hiervoor gebouwde barakken zijn tussen 1953 en 1961 gebruikt voor de tijdelijke opvang van ongeveer 300 Ambonezen. Deze Ambonezen hadden in het voormalige Nederlands- Indië aan de kant van Nederland gevochten. Na hun vertrek is het kamp afgebroken en is het populierenbosje aangelegd. Bij het bosje hoort ook de vroegere munitieopslagplaats van de Duitsers die gebruikt is als gevangenis voor NSB-ers. Het huisje is verbouwd tot vakantieverblijf en heet nu Dollart Süd. In de volksmond wordt de plek nog steeds het Ambonezenbosje genoemd.

[meer info](#)

DOLLARD EN OLDAMBT

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > GRONINGEN > DOLLARD EN OLDAMBT

Monument Carel Coenraadpolder

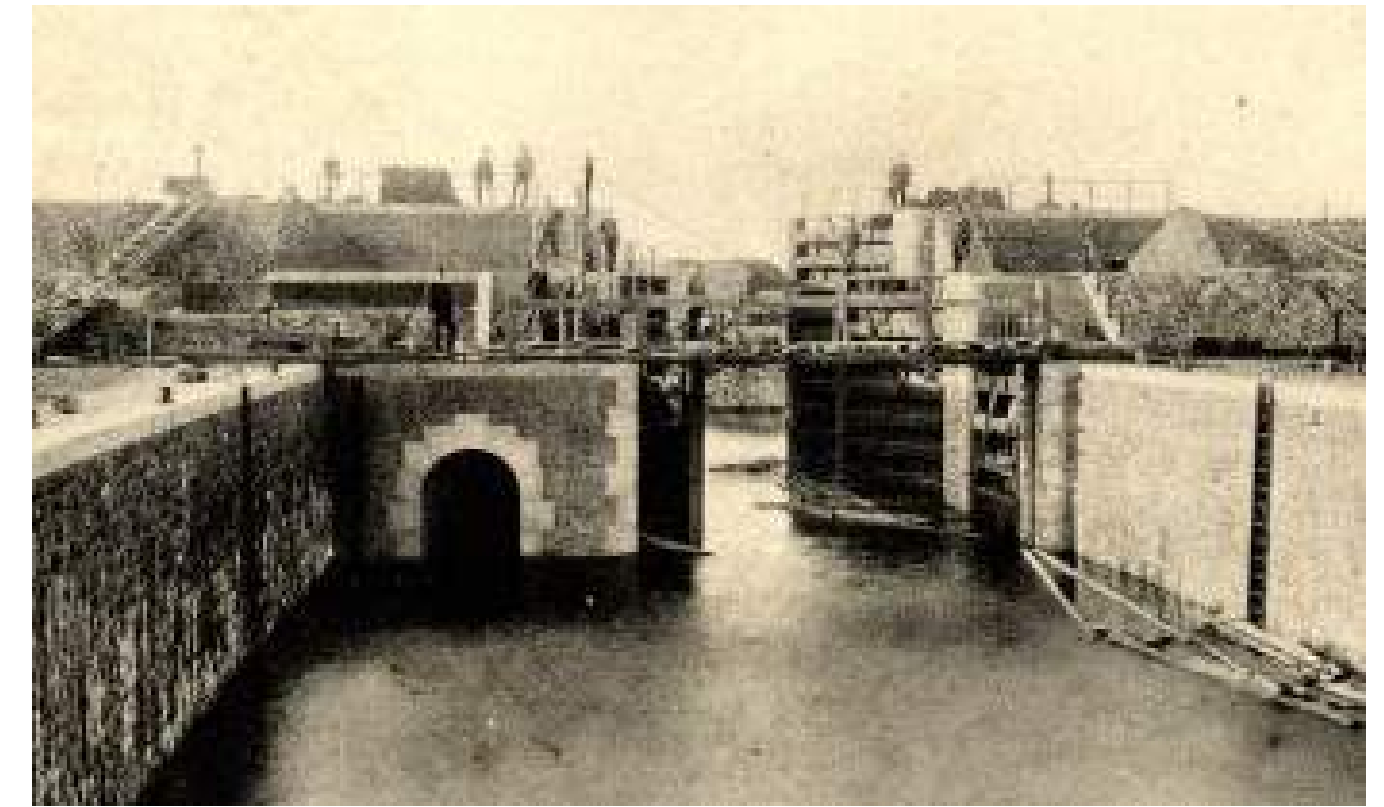
Dit stuk land werd al in 1924 omringd met dijken en drooggelegd. In de loop der tijd bleek vaak dat de dijken doorbraken of te laag waren voor de ruige zee. Daarom werden de zeedijken langs de Dollard in de periode van 1983 tot en met 1986 op deltahoogte gebracht. Zo blijft het vruchtbare Groninger land droog.

De Carel Coenraadpolder is de meest noordoostelijk gelegen polder van Nederland. Hij is vernoemd naar oud-commissaris van de Koningin Carel Coenraad Geertsema. Halverwege de dijk is in 1998 een monument geplaatst: een gedenkteken met de toepasselijke tekst: 'Gain diek, gain laand, gain leev'n'.

[meer info](#)

DOLLARD EN OLDAMBT

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > GRONINGEN > DOLLARD EN OLDAMBT

Nieuw Statenzijl

Het sluisencomplex Nieuwe Statenzijl bevindt zich op de grens tussen land en water én de grens van Nederland en Duitsland. De dijk bij Nieuwe Statenzijl vormt ook de grens tussen het verloren en het herwonnen land. Rond 1500 brak de dijk die de Eems van het land scheidde en kwam het water tot aan Winschoten.

Hierbij zijn minstens twintig kerkdorpen, tien tot vijftien kleinere buurtschappen en drie kloosters verloren gegaan. Ze worden ook wel de 'verdrinken dorpen' genoemd. Na deze dijkdoorbraak is land teruggewonnen tot aan de dijk waar de 'Waaiboel', het kunstwerk gemaakt door Martin Borchert, staat. Dit kunstwerk verwijst naar de historie van de plek. De vorm van de zeeboei die op land staat is die van een kerktoeren met een naald van bladgoud, verwijzend naar de verdwenen kerkdorpen van vroeger. De 'Waaiboel' beweegt vrij in de wind. Doorbuigend onder harde wind, herrijzend bij windstilte.

In 1977 werd de Dollard verklaard tot beschermd natuureservaat. In 2010 kreeg het Waddenzeegebied, waar de Dollard ook bij hoort, het predicaat: Wadden Werelderfgoed UNESCO.

[meer info](#)

DOLLARD EN OLDAMBT

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > GRONINGEN > DOLLARD EN OLDAMBT

Kunstwerk de Waaiboei

Het kunstwerk van Martin Borchert is al van ver te zien: de Waaiboei is maar liefst acht meter hoog en staat bovenop de dijk bij Nieuw Statenzijl. Het kunstwerk werd gemaakt in 1996 en staat los op de dijk, waar het meebeweegt met de wind.

Het werk staat op de noordelijkste punt van Nederland. Op de grens tussen land en water én de grens van Nederland met Duitsland. Met zijn metershoge en taps toe lopende toren oogt het kunstwerk als een boei en een kerktoeren tegelijk. Maar dan wel een heel beweeglijke toren! Doordat de bolvormige onderkant is verzwaaard met beton, zwenkt het kunstwerk wel heen en weer, maar blijft het op zijn plek liggen.

[meer info](#)

DOLLARD EN OLDAMBT

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > GRONINGEN > DOLLARD EN OLDAMBT

Ommelanderzeedijk

De kust van Groningen wordt beschermd door de Ommelanderzeedijk. Deze dijk loopt van Nieuwe Statenzijl tot aan Lauwersoog en is in de jaren tachtig op Deltahoogte gebracht. De naam Ommelanderzeedijk heeft de dijk te danken aan het feit dat de dijk het gebied de Ommelanden beschermt.

[meer info](#)

DOLLARD EN OLDAMBT

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > GRONINGEN > DOLLARD EN OLDAMBT

Landmerken

In Noord-Groningen, achter de Waddendijk, hebben wind, zon, zee en wolken vrij spel. Eeuwenoude wierdendorpen bieden beschutting én avontuur!

Oude kerken die ooit bakens waren voor onverschrokken schippers op zee, zijn nu het richtpunt voor nieuwsgierige bezoekers. Beklim de torens en kijk zo ver je kunt. Over zee, land, tot aan de Stad!

Het gaat om acht kerken, torens en kerkhoven langs de Waddenkust: Hornhuizen, Wierhuizen, Breede, Uitwierde, Termunten, Finsterwolde, Nieuw Beerta en Oldenzijl/Oosternieland.

[meer info](#)

DOLLARD EN OLDAMBT

> WADDENDIJK NOORD NEDERLAND > GRONINGEN > DOLLARD EN OLDAMBT

VOORZIENINGEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Kunst
- Sense of Place (in voorbereiding)
- Uitzichtpunt
- Informatiecentrum

Wagenborgen

VERHALEN

- Cultureel erfgoed
- Militair erfgoed
- Archeologisch erfgoed
- Watererfgoed
- Natuur / landschap
- Waddendijk
- Dijken

ROUTES

- Cultuur
- Archeologie
- Water
- Natuur / landschap
- Kunst
- Fietsrouten netwerk

Kiek over diek

Kiek over Diek is een 90 kilometer lang fietspad. Het verbindt het meest westelijke punt, Lauwersoog, met het meest oostelijke punt van onze provincie, Nieuwe Statenzijl. Het fietspad loopt langs of op de dijk, waardoor je uitzicht hebt op de Waddenzee, werelderfgoed van UNESCO. Naast het fietspad bij de dijk zijn er tien fietsrondjes van gemiddeld 30 kilometer. Langs de dijk komen trekkershutten, TOP's (toeristische overstappunten) en camperplaatsen, zodat overnachten ook gemakkelijker wordt.

[meer info](#)

BELEEF DE WADDENDIJK

>WADDENDIJK NOORD NEDERLAND >COLOFON

INTERACTIEVE KAART

MOOIWERK
MOOIWAD

WADDENZEE
WERELDERFGOED

Deze kaart is mede mogelijk gemaakt door:

PROGRAMMA **NAAR EEN**
RIJKE WADDENZEE

NMF
erfgoedadvies

MERK **Fryslân**

 Stichting
RegioMarketing Toerisme

MARKETING
GRONINGEN

NO.ORDPEIL
landschap.erfgoed

sense
of place

concept, 29 juni 2017